

Työpaperi 32/2023

Opiskeluhoitopalvelujen käyttö perusopetuksessa ja toisella asteella

Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksia

Marke Hietanen-Peltola, Johanna Jahnukainen, Eetu Ervasti,
Taina Huurre, Sarianna Vaara

Tässä julkaisussa raportoidaan vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tulokset opiskeluhoitopalveluista. Kyselyyn ovat vastanneet perusopetuksen 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan oppilaat ja lukion ja ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat. Ammatillisissa oppilaitoksissa kyselyyn osallistuivat ammatillista perustutkintoa opiskelevat alle 21-vuotiaat.

Tulokset kertovat opiskeluhoitopalvelujen käytöstä eli asioinnista koulun tai oppilaitoksen terveydenhoitajalla, kuraattorilla, lääkärillä tai psykologilla luokan tai lukuvuoden aikana. Ne kertovat myös oppilaiden ja opiskelijoiden kokemuksista avun ja tuen saannista opiskeluhoitopalveluista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksista raportoidaan tietoa sekä tarkastusten toteutumisesta että viimeisimmän terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä.

Tuloksia tarkastellaan kansallisina ja hyvinvointialuekohtaisina tuloksina, sukupuolittain sekä muutostrendeinä vuosina 2017–2023.

Lukijalle

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, kuraattoripalvelut ja psykologipalvelut muodostavat yhdessä opiskeluhuoltopalvelujen kokonaisuuden. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa opiskeluhuoltopalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kaikkien näiden palvelujen osalta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta alkaen. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Opiskeluhuoltopalvelut ovat lakisääteisiä kouluihin ja oppilaitoksiin vietyjä lasten ja nuorten peruspalveluja. Tavoitteena on, että ne ovat koulupäivän aikana helposti saatavilla ja oppilaat ja opiskelijat voivat hakeutua niihin aina halutessaan. Työ on luonteeltaan ehkäisevää, mutta myös tukea ja apua tarjoavaa, osittain myös hoitavaa.

Koko ikäluokalle suunnatut terveystarkastukset tarjoavat mahdollisuuden keskustella oppilaan tai opiskelijan hyvinvoinnista ja terveystottumuksista. Samalla tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa niihin. Lääkärintarkastus voi osalle lapsia ja nuoria olla ainoa mahdollisuus päästä lääkärille tai tuoda esiin sellaista pulmaa, jonka johdosta ei ole lääkärille erikseen hakeuduttu. Terveystarkastuksissa on jokaisella oppilaalla ja opiskelijalla mahdollisuus kertoa mieltä askarruttavista asioista ja terveyshuolista, esimerkiksi mielenterveyspuhuttamista.

Korona-aika heikensi opiskeluhuoltopalveluja etenkin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelujen osalta (Hakulinen ym. 2020, 2021, Hietanen-Peltola ym. 2020). Lukuvuonna 2021–2022 kouluterveydenhuollon käyntejä oli yli 238 000 vähemmän kuin kahta vuotta aikaisemmin (Mölläri ym. 2023). Koululaisten vuosittaisten terveystarkastusten toteutumisessa on ollut puutteita, jotka pahenivat korona-aikana (Mölläri ym. 2023, Hietanen-Peltola ym. 2022).

Opiskeluhuoltopalveluja on viime vuosina vahvistettu säätämällä mitoitukset kuraattori- ja psykologipalveluihin sekä päivittämällä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstömitoitukset (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2023, Hietanen-Peltola ym. 2023, STM 2021).

Tässä julkaisussa raportoidaan Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksia opiskeluhuoltopalvelujen osalta. Tulokset kertovat opiskeluhuoltopalvelujen käytöstä, niistä saadusta avusta, terveystarkastusten toteutumisesta sekä niiden vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä. Tuloksissa kuuluu oppilaiden ja opiskelijoiden ääni, sillä Kouluterveyskyselyssä he kertovat omasta opiskeluhuoltopalvelujen käytöstään ja kokemuksistaan luokan tai lukuvuoden aikana.

Tuloksia raportoidaan sekä kansallisina tuloksina että hyvinvointialueittain. Muutostrendejä tarkastellaan vertaamalla tuloksia vuosien 2017, 2019 ja 2021 tuloksiin.

Tiivistelmä

Marke Hietanen-Peltola, Johanna Jahnukainen, Eetu Ervasti, Taina Huurre, Sarianna Vaara. Opiskeluhoiltopalvelujen käyttö perusopetuksessa ja toisella asteella. Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 32/2023. 42 sivua. Helsinki 2023. ISBN 978-952-408-155-9 (verkkojulkaisu)

Työpaperissa raportoidaan vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tuloksia opiskeluhoiltopalvelujen osalta. Kouluterveyskysely on koko maan kattava väestötutkimus, jolla kerätään tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä ja palveluista. Tutkimus toteutetaan joka toinen vuosi ja vastaajina ovat 4. ja 5. luokan oppilaat, 8. ja 9. luokan oppilaat sekä lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat ja ammatillisen oppilaitoksen alle 21-vuotiaat 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Vastaajia oli vuonna 2023 yhteensä yli 250 000.

Vastaajilta kerätään tietoa opiskeluhoiltopalveluissa eli terveydenhoitajalla, lääkärillä, kuraattorilla tai psykologilla asioinnista ja kokemusta heiltä saadusta hyvinvoinnin tuesta. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten osalta kysytään niiden toteutumista luokan/lukuvuoden aikana ja kokemusta viimeisimmän terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä. Tuloksia raportoidaan vastaajaryhmittäin, sukupuolittain ja alueellisina tarkasteluina. Muutoksia tarkastellaan trendeinä vuodesta 2017 vuoteen 2023.

Tulokset tuovat esiin tyttöjen ja poikien erot opiskeluhoiltopalvelujen käytössä. 4. ja 5. luokilla palvelujen käyttö oli molemmilla sukupuolilla lähes yhtenevää, mutta vanhemmissa vastaajaryhmissä korostui tyttöjen selkeästi poikia runsaampi opiskeluhoiltopalvelujen käyttö. 8. ja 9. luokalla tytöistä 39 % oli asioinut kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa, pojista 25 %. Kuraattorilla oli asioinut tytöistä 18 % ja pojista 8 %.

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat käyttivät palveluja enemmän kuin lukiolaiset. Terveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa oli käynyt ammatillisten oppilaitosten tytöistä 44 %, pojista 19 %, kun vastaavat osuudet lukiossa olivat tytöistä 36 %, ja pojista 15 %. Lääkärillä oli ammattioppilaitoksen tytöistä asioinut 25 % ja lukion tytöistä 20 %, pojista molemmissa 12 %. Myös kuraattorilla asiointeja oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoilla enemmän.

Terveystarkastusten toteutuminen heikkeni vastaajaryhmän iän kasvaessa. Lukuvuoden aikana terveystarkastuksessa oli käynyt 5. luokalla kolme neljäsosaa ja 8. luokalla lääkärintarkastuksessa runsas puolet oppilaista. Ammatillisissa oppilaitoksissa toisen vuoden lääkärintarkastus oli toteutunut vain 18 %:lle ja lukiossa 19 %:lle opiskelijoista.

Sekä opiskeluhoiltopalvelujen käytössä että terveystarkastusten toteutumisessa havaittiin muutostrendejä vuosien 2017 ja 2023 välillä. Kuraattorilla ja psykologilla asiointi oli lisääntynyt perusopetuksen tytöillä. Terveystarkastusten toteutuminen oli heikentynyt, etenkin toisella asteella.

Alueellisissa tarkasteluissa erot hyvinvointialueiden välillä olivat etenkin terveystarkastusten toteutumisen osalta isoja. Suurin alueellinen ero oli 8. luokan lääkärintarkastuksessa, jossa pienin ja suurin toteutumisosuus erosivat toisistaan 52 prosenttiyksikköä. Lapset ja nuoret ovat siten alueellisesti hyvin eriarvoisessa asemassa opiskeluhoiltopalveluihin liittyvien oikeuksiensa toteutumisessa. Alueellisia eroja raportoidaan sekä karttoina että yksityiskohtaisina liitetaulukkoina.

Avainsanat: opiskeluhoiltopalvelut, terveydenhoitaja, lääkäri, kuraattori, psykologi, terveystarkastus, kouluterveydenhuolto, opiskeluterveydenhuolto

Sisälllys

Lukijalle.....	2
Tiivistelmä.....	3
Sisälllys.....	4
Kouluterveyskysely.....	5
Perusopetuksen opiskeluhoitopalvelut.....	6
Opiskeluhoitopalveluissa asiointi 4. ja 5. luokalla.....	6
Käynnit opiskeluhoitopalveluissa.....	6
Käynnit hyvinvointialueittain.....	7
Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023.....	10
Opiskeluhoitopalveluissa asiointi 8. ja 9. luokalla.....	11
Käynnit opiskeluhoitopalveluissa.....	11
Käynnit hyvinvointialueittain.....	12
Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023.....	16
Hyvinvointiin saatu apu ja tuki.....	17
Terveystarkastukset.....	18
Terveystarkastusten toteutuminen 4. ja 5. luokalla.....	18
Terveystarkastusten toteutuminen 8. ja 9. luokalla.....	20
Terveystarkastuksen vuorovaikutus ja yksilöllisyys.....	24
Toisen asteen opiskeluhoitopalvelut.....	25
Opiskeluhoitopalveluissa asiointi toisella asteella.....	25
Käynnit opiskeluhoitopalveluissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa.....	25
Käynnit hyvinvointialueittain.....	27
Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023.....	31
Hyvinvointiin saatu apu ja tuki.....	32
Terveystarkastusten toteutuminen.....	33
Terveystarkastusten vuorovaikutus ja yksilöllisyys.....	37
Yhteenveto.....	38
Lähteet.....	39
Liite.....	40

Kouluterveyskysely

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa joka toinen vuosi Kouluterveyskyselyn, jonka avulla seurataan 10–20-vuotiaiden hyvinvointia. Tuloksia hyödynnetään oppilaitoksissa, kunnissa ja alueilla sekä valtakunnallisesti esimerkiksi terveyttä ja hyvinvointia edistävien palvelujen kehittämisessä. (Kouluterveyskysely.)

Vastaajaryhminä ovat 4. ja 5. luokan oppilaat, 8. ja 9. luokan oppilaat sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat. Ammatillisessa oppilaitoksessa vastaajina olivat ammatillista perustutkintoa opiskelevat alle 21-vuotiaat opiskelijat (Kouluterveyskysely/Toteuttaminen).

Tietoja on kerätty perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilailta vuodesta 2017 alkaen, 8. ja 9. luokkaa käyville alkaen vuodesta 1996. Lukioissa kysely on toteutettu vuodesta 1999 ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilta alkaen vuodesta 2008. (Kouluterveyskysely.)

Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tiedonkeruun ajankohdat eri vastaajaryhmillä:

- perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilaat 1.3.–14.4.2023
- perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat 3.4.–12.5.2023
- lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat 3.4.–12.5.2023
- ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat 1.3.–12.5.2023

Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn vastaajamäärät ja kattavuus:

- 95 523 perusopetuksen 4.–5. luokan oppilasta (kattavuus 77 %)
- 87 147 perusopetuksen 8.–9. luokan oppilasta (kattavuus 70 %)
- 44 862 lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijaa (arvio kattavuudesta 68 %)
- 19 215 ammatillisen oppilaitoksen opiskelijaa (arvio kattavuudesta 28 %). (Kouluterveyskysely/vastaajamäärä.)

Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset julkaistaan tulospalvelussa 21.9.2023 alkaen (Kouluterveyskysely/Tulokset).

Lisäksi tuloksia voi tarkastella alueittain Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetissä (Sotkanet).

Tässä julkaisussa raportoidaan tuloksia sukupuolittain (tytöt ja pojat) sekä kaikkien vastaajien tuloksina, jolloin niissä ovat mukana myös ne vastaajat, jotka eivät ole ilmoittaneet virallista sukupuoltaan.

Hyvinvointialueittaisissa tuloksissa mukana ovat 21 hyvinvointialueen lisäksi Helsingin kaupunki ja Ahvenanmaa.

Perusopetuksen opiskeluhuoltopalvelut

Perusopetuksen opiskeluhuoltopalveluihin kuuluvat kouluterveydenhuollon sekä opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin palvelut. Oppilaat voivat käyttää palveluja yksilöllisen tarpeensa mukaisesti. Perusopetuksessa kouluterveydenhuollon terveystarkastus järjestetään vuosittain (Terveystarkastuslaki 1326/2010, VNA 338/2011). Vuosiluokilla 1, 5 ja 8 terveystarkastus järjestetään terveydenhoitajan ja lääkärin yhdessä toteutamana laajana terveystarkastuksena, johon kutsutaan mukaan myös oppilaan huoltajat.

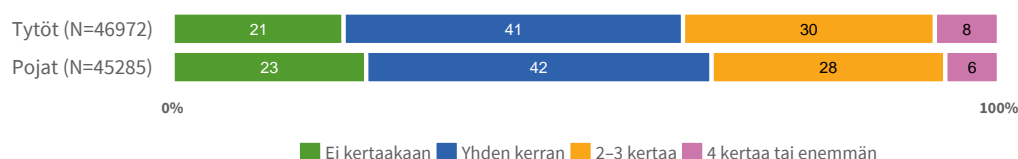
Opiskeluhuoltopalveluissa asiointi 4. ja 5. luokalla

Opiskeluhuoltopalvelut ovat lakisääteisiä kouluihin vietyjä lasten ja nuorten peruspalveluja, joiden tulee olla järjestetty siten, että ne ovat heille helposti saavutettavia koulupäivän aikana. Oppilaat voivat itsenäisesti hakeutua tarvittaessa niiden piiriin. Palveluihin ohjausta tapahtuu myös huoltajien ja opettajien toimesta.

Käynnit opiskeluhuoltopalveluissa

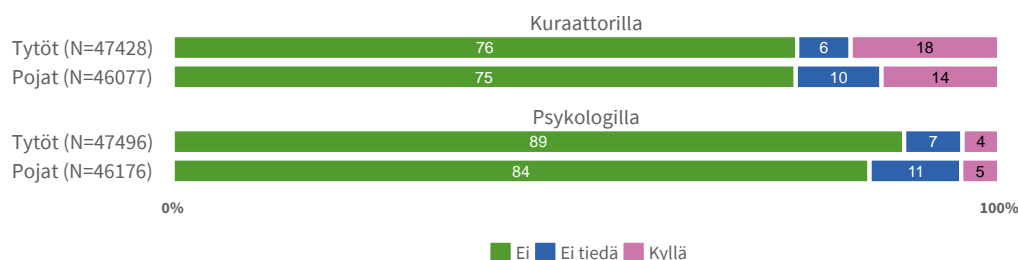
Tavallisimmin 4. ja 5. luokan oppilaat olivat asioineet **terveydenhoitajalla** (78 % kaikista vastaajista). Noin viidennes tytöistä (21 %) ja pojista (23 %) ilmoitti, että ei ollut lukuvuoden aikana käynyt kertaakaan terveydenhoitajalla. Tytöistä 41 % ja pojista 42 % oli käynyt terveydenhoitajalla yhden kerran, mikä todennäköisesti tarkoittaa tapaamista terveystarkastuksessa. Tätä useammat (2 kertaa tai enemmän) käynnit kertovat yksilöllisen tarpeen mukaisesta asioinnista terveydenhoitajalla. Vähintään kaksi kertaa terveydenhoitajalla oli käynyt tytöistä 38 % ja pojista 34 % (kaikista vastaajista 37 %). (Kuvio 1.)

4. ja 5. luokan oppilailta ei tiedusteltu käyntejä kouluterveydenhuollon lääkäriä.

Kuvio 1. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaiden käynnit terveydenhoitajalla luokan aikana osuina (%) vastaajista sukupuolen mukaan.

Kuraattorilla oli lukuvuoden aikana käynyt 4. ja 5. luokan tytöistä 18 % ja pojista 14 % (kaikista vastaajista 16 %). **Psykologilla** oli käynyt 4 % tytöistä ja 5 % pojista (kaikista vastaajista 5 %). Noin joka kymmenes poika ei tiennyt oliko käynyt edellä mainituilla ammattilaisilla. Tytöillä ”en tiedä” -vastausten osuus oli jonkin verran pienempi. (Kuvio 2.)

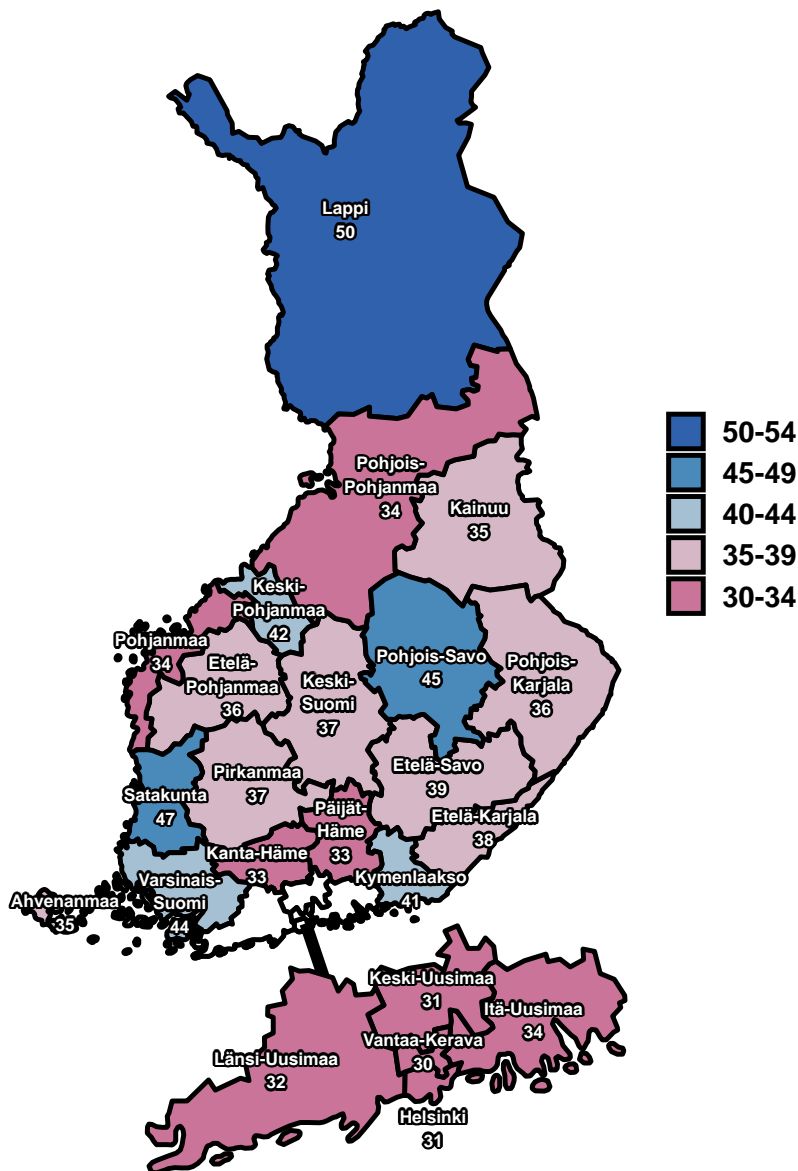

Kuvio 2. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaiden käynnit kuraattorilla ja psykologilla luokan aikana osuina (%) vastaajista sukupuolen mukaan.

Käynnit hyvinvointialueittain

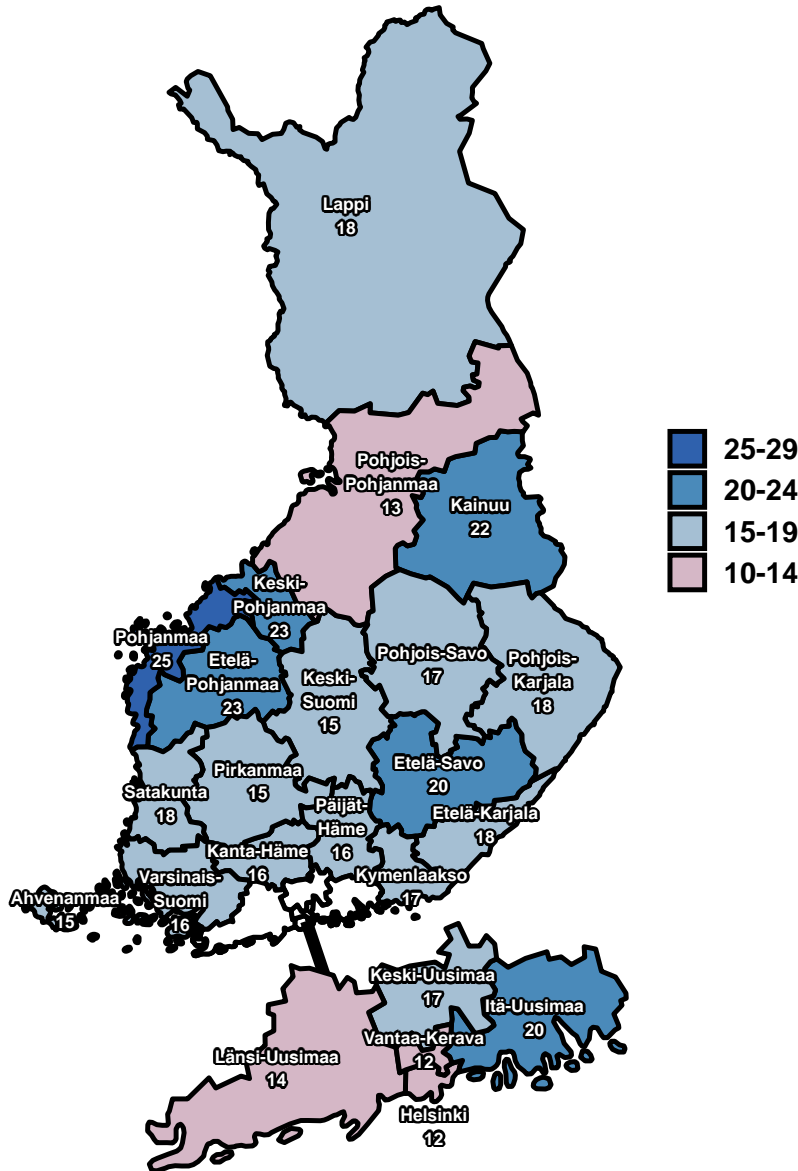
4.- ja 5.-luokkalaisten opiskeluhuoltopalvelujen käytössä oli alueellisia eroja, jotka raportoidaan tässä karttamuodossa. Taulukkomuotoinen kooste opiskeluhuoltopalvelujen käytöstä eri hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla löytyy liitteestä 1.

Kaikista 4. ja 5. luokan oppilaista 37 % oli asioinut **terveydenhoitajalla** vähintään kaksi kertaa luokan aikana eli muutenkin kuin terveystarkastuksessa. Tarpeenmukaisessa asiointissa kouluterveydenhoitajalla oli huomattavia alueellisia eroja. Terveystarkastuksella tarpeenmukaisesti käyneiden 4.- ja 5.-luokkalaisten osuudet olivat suurimmat Lapin (50 %), Satakunnan (47 %) ja Pohjois-Savon (45 %) hyvinvointialueilla. Pienimmät osuudet olivat Vantaa-Keravan (30 %) ja Keski-Uusimaan (31 %) hyvinvointialueilla sekä Helsingissä (31 %). (Kuvio 3.)

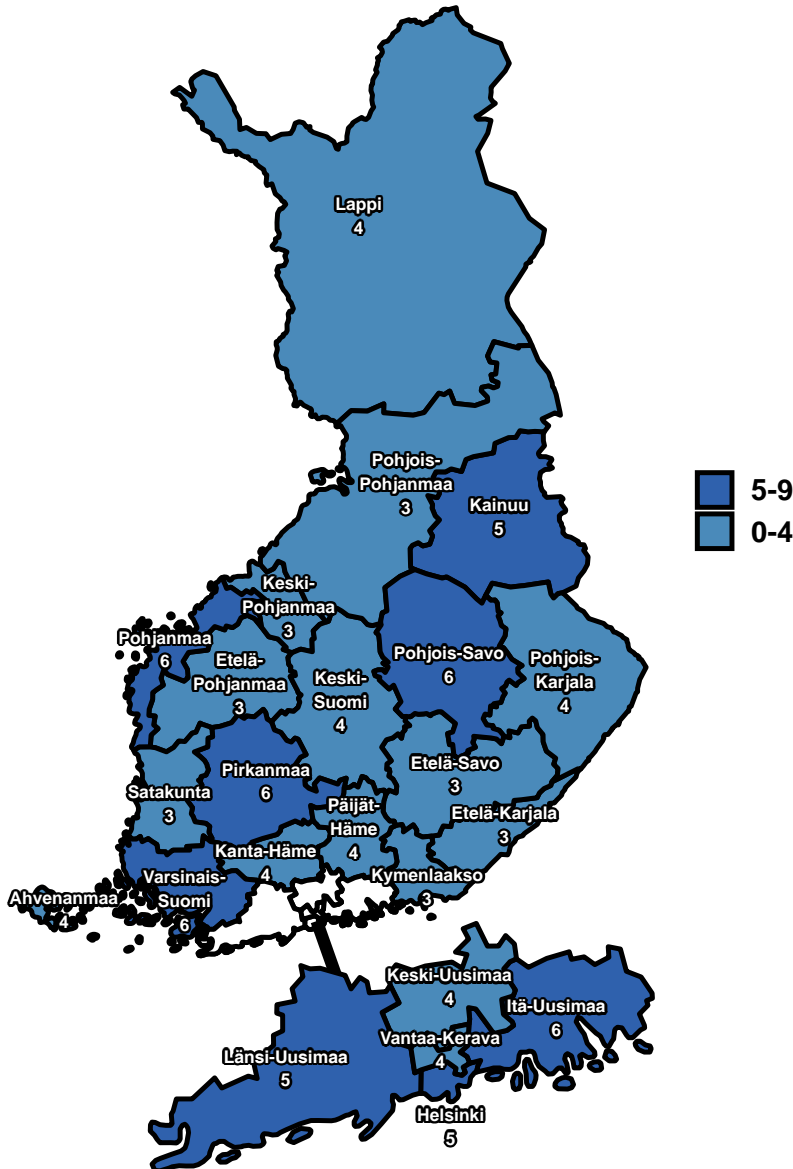
Kuvio 3. Terveystarkastuksella vähintään kaksi kertaa luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Kaikista 4. ja 5. luokan oppilaista 16 % oli asioinut **kuraattorilla** luokan aikana, mutta myös tässä oli alueellista vaihtelua. Noin neljännes 4. ja 5. luokkien oppilaista oli lukuvuoden aikana asioinut kuraattorilla Pohjanmaalla (25 %), Keski-Pohjanmaalla (23 %) ja Etelä-Pohjanmaalla (23 %). Pienimmät kuraattorilla käyneiden osuudet olivat Helsingissä (12 %) sekä Vantaa-Keravan (12 %), Pohjois-Pohjanmaan (13 %) ja Länsi-Uusimaan (14 %) hyvinvointialueilla. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Kuraattorilla luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Pienempi osuus 4. ja 5. luokan oppilaista oli käynyt **psykologilla** (5 %) luokan aikana ja erot eri alueiden välillä olivat siten prosenttiyksikköinä pienempiä kuin terveydenhoitaja- tai kuraattorikäynneissä. Kuitenkin suurimmat käyntiosuudet olivat kaksinkertaisia pienimpiin nähden eli alueelliset erot ovat merkittäviä. Suurin psykologilla käyneiden 4.- ja 5.-luokkalaisten osuus (6 %) oli Pohjois-Savon, Pohjanmaan, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Itä-Uusimaan hyvinvointialueilla. Psykologilla käyneiden osuus oli pienin (3 %) Pohjois-, Keski- ja Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson hyvinvointialueilla. (Kuvio 5.)

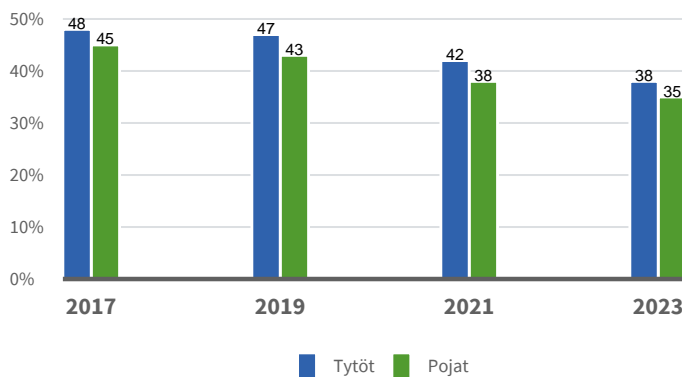

Kuvio 5. Psykologilla luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023

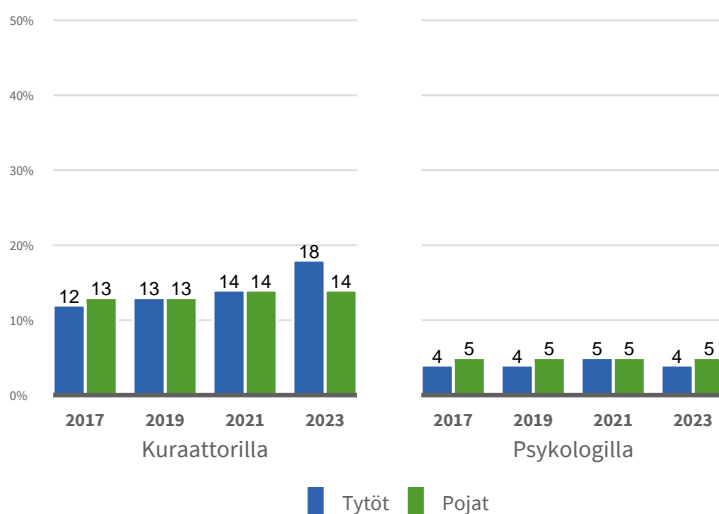
Luokan aikana muuten kuin terveystarkastuksessa terveydenhoitajalla käyneiden tyttöjen ja poikien (yhteensä vähintään kaksi käyntiä luokan aikana) osuudet ovat laskeneet ajan kuluessa. Muutos on samansuuntainen molemmilla sukupuolilla. Vuosina 2017 ja 2019 lähes puolet (43–48 %) 4. ja 5. luokkien tytöistä ja pojista ilmoitti käyneensä terveydenhoitajalla vähintään kaksi kertaa. Koronavuonna 2021, jolloin kouluterveydenhoitajia oli siirretty epidemian hoidon vaatimiin muihin töihin, näin ilmoitti 42 % tytöistä ja 38 % pojista. (Kuvio 6.)

Vuonna 2023 terveydenhoitajilla asioineiden osuudet ovat edelleen pienentyneet. Tytöistä 38 % ja pojista 35 % ilmoitti käyneensä lukuvuoden aikana terveydenhoitajalla vähintään kaksi kertaa. Molemmilla sukupuolilla laskua oli tasan 10 prosenttiyksikköä vuodesta 2017. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Terveydenhoitajalla vähintään kaksi kertaa luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) sukupuolittain vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Kuraattorilla käyneiden 4.- ja 5.-luokkalaisten tyttöjen osuudet ovat hieman lisääntyneet seuranta-aikana vuodesta 2017 alkaen. Tyttöjen osuus on kasvanut 6 prosenttiyksikköä, kun taas poikien asiointi kuraattorilla on pysynyt lähes ennallaan. Psykologilla asioineiden osuudet ovat pysyneet samalla tasolla tarkasteluvälillä 2017–2023. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Kuraattorilla ja psykologilla luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) sukupuolittain vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Opiskeluhoitopalveluissa asiointi 8. ja 9. luokalla

Oppilaiden iän lisääntyessä he osaavat entistä paremmin itse hakeutua opiskeluhoitopalveluihin ja voivat myös hoitaa asioitaan itsenäisesti kehitystasonsa mukaisesti.

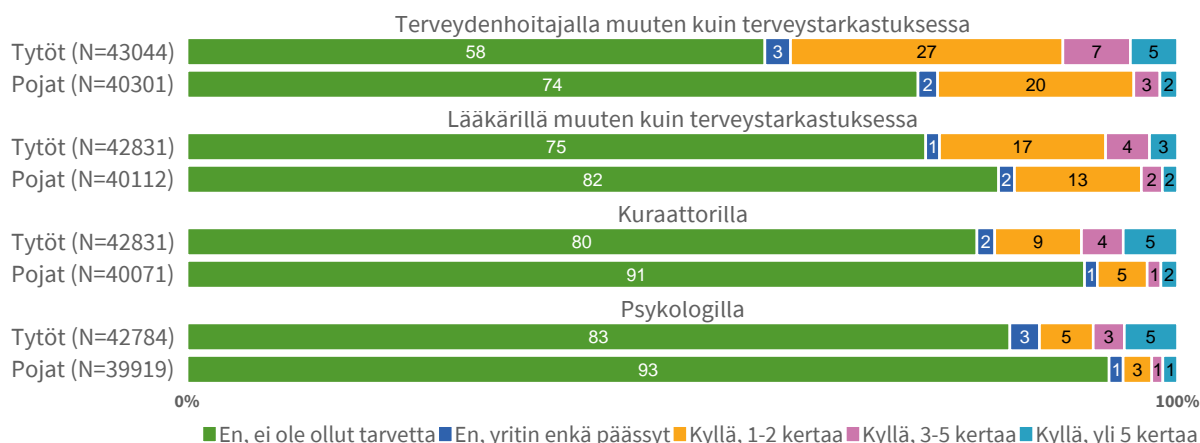
Kouluterveydenhuollon tarkastusohjelman mukaisesti 8. luokalla järjestetään laaja terveystarkastus eli oppilas tapaa sekä terveydenhoitajan että lääkärin ja huoltajat kutsutaan mukaan. Peruskoulun viimeisellä 9. luokalla oppilas kutsutaan terveydenhoitajan yksin toteuttamaan terveystarkastukseen. (VNA 338/2011.)

Käynnit opiskeluhoitopalveluissa

Opiskeluhoitopalvelujen tarpeenmukainen käyttö oli 8. ja 9. luokan oppilailla yleisempää kuin 4. ja 5. luokan oppilailla. Tytöt käyttivät kaikkia opiskeluhoitopalveluja selvästi enemmän kuin pojat. (Kuvio 8.)

Kaikista 8. ja 9. luokan vastaajista 32 % oli lukuvuoden aikana käynyt **terveydenhoitajalla** muuten kuin terveystarkastuksessa. Tytöistä näin ilmoitti 39 %. Osalla käyntikertoja terveydenhoitajalla oli ollut paljon; 7 % tytöistä ilmoitti käyneensä terveydenhoitajalla 3–5 kertaa ja 5 % yli 5 kertaa. Lukuvuoden aikana terveydenhoitajalla asioineiden poikien osuus oli selvästi pienempi (25 %) ja pojista vain pieni osa oli asioinut terveydenhoitajalla 3–5 kertaa (3 %) tai yli 5 kertaa (2 %). Lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa oli lukuvuoden aikana käynyt 20 % kaikista vastaajista; 24 % tytöistä ja 17 % pojista. (Kuvio 8.)

Terveydenhoitajalla tarpeenmukaisesti käyneiden tyttöjen osuus oli lähes sama 8. ja 9. luokalla (39 %) ja 4. ja 5. luokalla (38 %). Poikien tarpeenmukainen asiointi terveydenhoitajalla oli tavallisempaa 4. ja 5. luokalla (34 %) kuin 8. ja 9. luokalla (25 %).

Kuvio 8. Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaiden käynnit opiskeluhoitopalveluissa lukuvuoden aikana osuuksina (%) tytöistä ja pojista.

Kuraattorilla oli lukuvuoden aikana käynyt 18 % tytöistä ja 8 % pojista (13 % kaikista vastaajista). Myös toistuvat käynnit olivat tytöillä tavallisempia. Heistä 4 % ilmoitti asioineensa kuraattorilla 3–5 kertaa ja 5 % yli 5 kertaa. Pojilla vastaavat osuudet olivat 1 % ja 2 %. (Kuvio 8.)

Tytöistä kuraattorilla oli asioinut 8. ja 9. luokalla yhtä suuri osuus kuin 4. ja 5. luokalla, mutta kuraattorilla käyneiden poikien osuus oli 8. ja 9. luokalla pienempi (8 %) kuin luokalla 4 ja 5 (14 %).

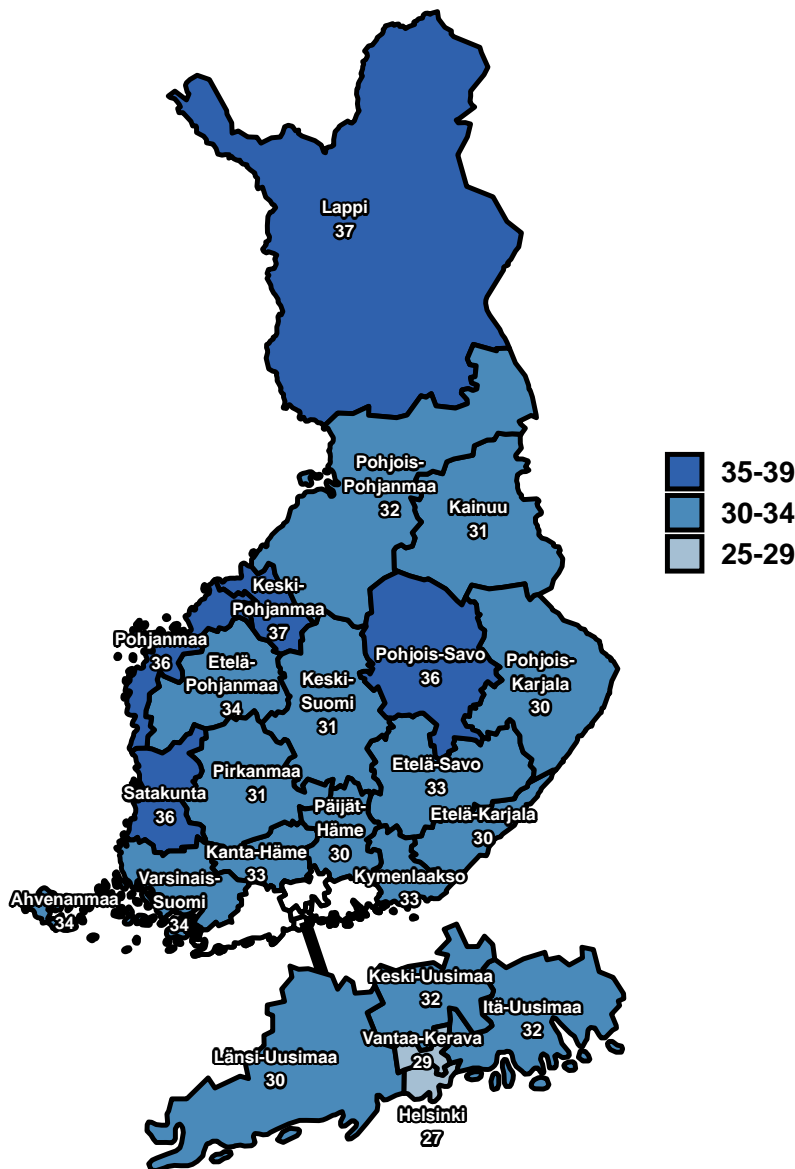
Psykologilla oli 8. ja 9. luokalla käynyt 13 % tytöistä ja 5 % pojista (10 % kaikista vastaajista). Tyttöillä psykologipalvelun käyttö oli yleisempää kuin 4. ja 5. luokalla (4 %), pojilla eroa ei ollut. Tytöistä 3 % oli asioinut psykologilla 3–5 kertaa ja 5 % yli 5 kertaa. Pojista 1 % oli asioinut psykologilla 3–5 kertaa ja 1 % yli 5 kertaa. (Kuvio 8.)

Kaikkien opiskeluhoitopalvelujen kohdalla pieni osa vastaajista ilmoitti, että oli yrittänyt, mutta ei ollut päässyt palveluun. Opiskeluhoitopalvelusta ja sukupuolesta riippuen oli yrittäneiden, mutta ei päässeiden osuudet välillä 1–3 %. (Kuvio 8.) Kun palveluun yrittäneiden, mutta ilman sitä jääneiden oppilaiden osuuksia tarkastellaan osuuksina palveluja tarvinneista (yrittäneet tai asioineet oppilaat), oli ilman tarvittavia palveluja jääneiden osuudet terveydenhoitajalla 7 %, lääkäriä 7 %, kuraattorilla 10 % ja psykologilla 19 %.

Käynnit hyvinvointialueittain

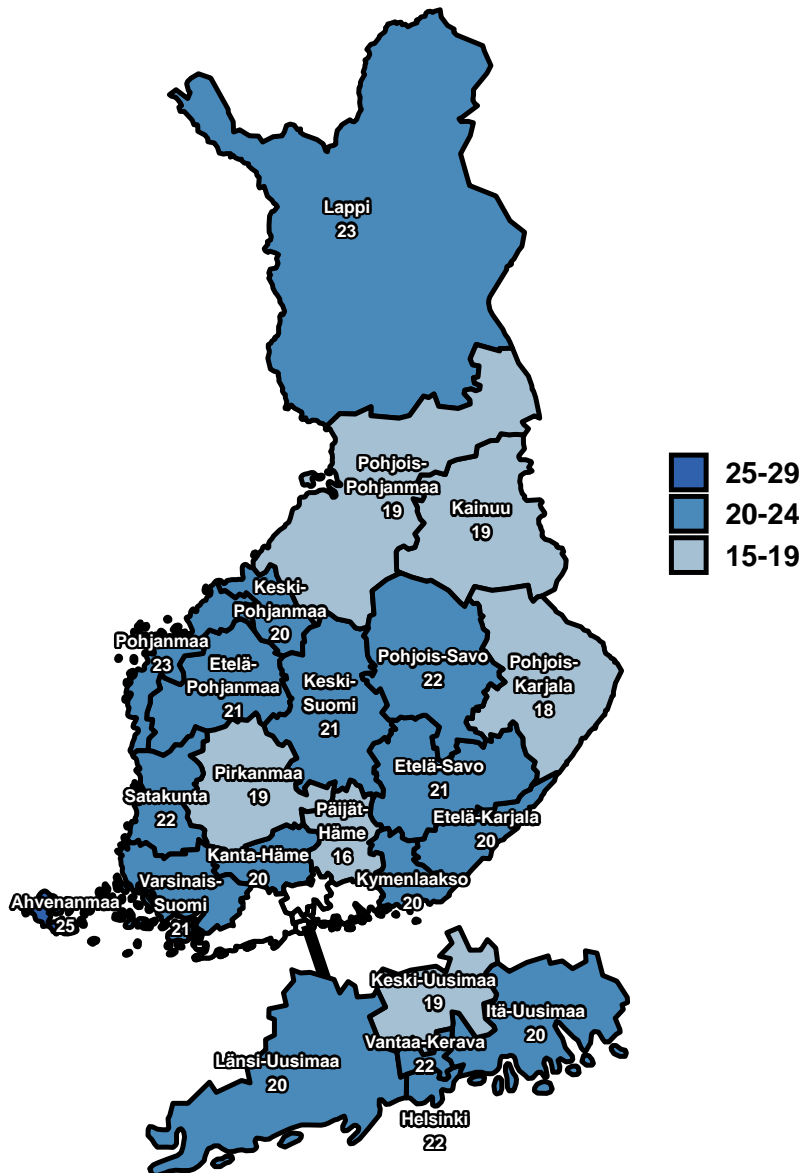
Tuloksissa 8.- ja 9.-luokkalaisten oppilaiden opiskeluhooltopalvelujen käytöstä oli alueellisia eroja, jotka raportoidaan tässä karttamuodossa. Taulukkomuotoinen kooste opiskeluhooltopalvelujen käytöstä eri hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla löytyy liitteestä 1.

Koko maassa 32 % 8. ja 9. luokan oppilaista oli lukuvuoden aikana asioinut **terveydenhoitajalla** muuten kuin terveystarkastuksessa. Terveystarkastuksessa käyneiden osuuksissa oli maksimissaan 10 prosenttiyksikön kokoisia alueellisia eroja. Terveystarkastajalla asioineiden osuus oli suurin Lapissa ja Keski-Pohjanmaalla (37 %), sekä Pohjanmaalla, Satakunnassa ja Pohjois-Savossa (36 %). Pienimmät terveystarkastajalla käyneiden oppilaiden osuudet olivat Helsingissä (27 %) ja Vantaa-Keravan hyvinvointialueella (29 %). (Kuvio 9.)

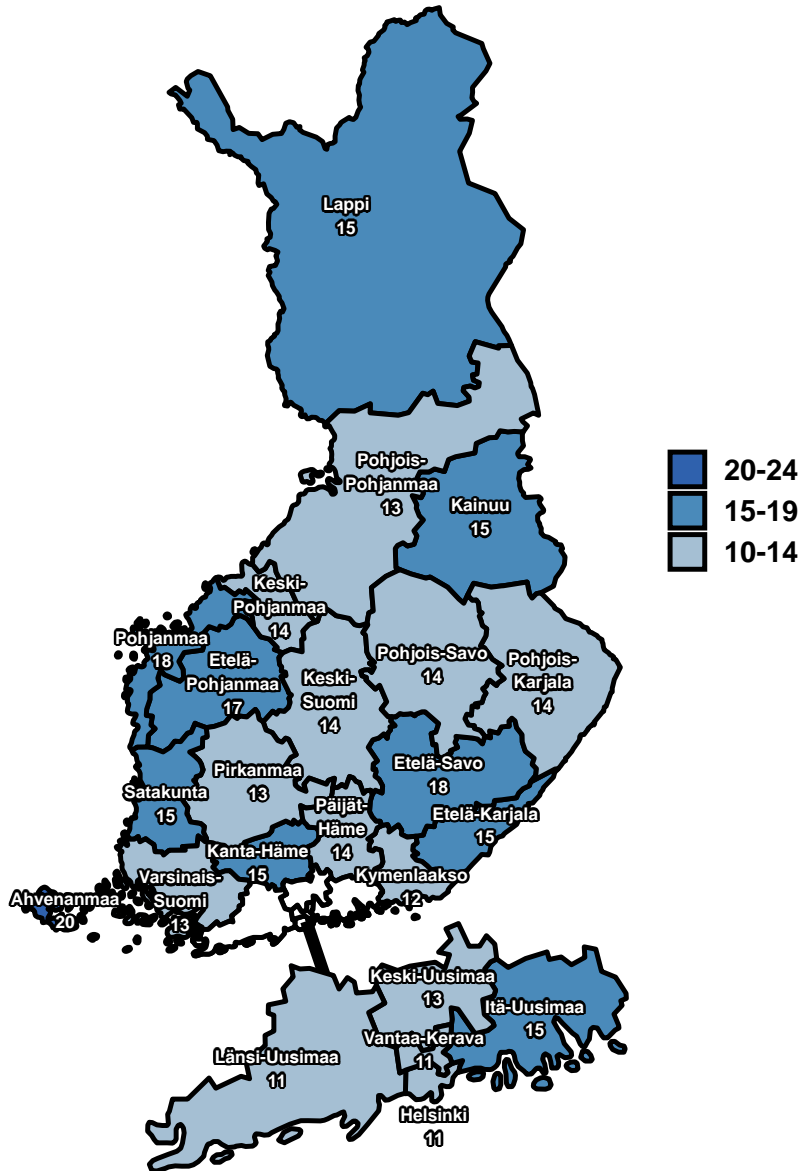
Kuvio 9. Terveystarkastajalla lukuvuoden aikana muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden 8. ja 9. luokkalaisten oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa oli lukuvuoden aikana koko maassa käynyt 20 % 8.- ja 9.-luokkalaisista. Alueellisesti osuudet vaihtelivat 16 % ja 25 % välillä. Lääkärillä tarpeenmukaisesti asioineiden oppilaisen osuus oli suurin Ahvenanmaalla (25 %), Lapissa (23 %) ja Pohjanmaalla (23 %). Pienimmät osuudet lääkäriä asioineita oppilaita oli Päijät-Hämeessä (16 %) ja Pohjois-Karjalassa (19 %). (Kuvio 10.)

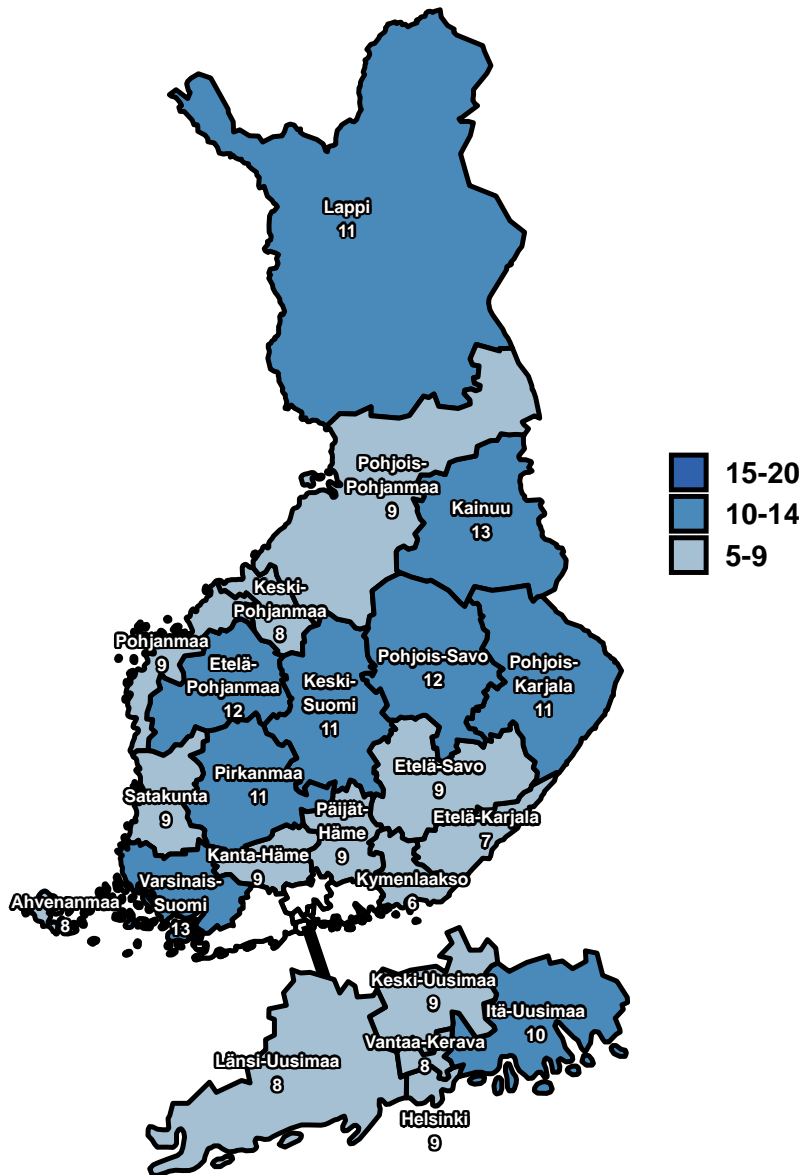
Kuvio 10. Lääkärillä lukuvuoden aikana muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Kuraattorilla oli lukuvuoden aikana asioinut koko maassa 13 % 8. ja 9. luokan oppilaista, mutta myös kuraattoripalvelun käytössä oli vaihtelua alueellisesti. Palvelussa käyneiden osuudet olivat suurimmat Ahvenanmaalla (20 %), Etelä-Savossa (18 %), Pohjanmaalla (18 %) ja Etelä-Pohjanmaalla (17 %). Pienimmät kuraattorilla käyneiden osuudet (11 %) olivat Helsingissä sekä Vantaa-Keravan ja Länsi-Uusimaan hyvinvointialueilla. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Kuraattorilla lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Psykologilla oli lukuvuoden aikana asioinut 10 % 8. ja 9. luokan oppilaista koko maassa. Alueellisesti psykologilla asioineiden osuudet vaihtelivat 6 % ja 13 % välillä. Suurimmat osuudet psykologilla käyneitä oli Kainuussa (13 %), Varsinais-Suomessa (13 %), Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa (12 %). Pienimmät psykologilla käyneiden osuudet olivat Kymenlaaksossa (6 %), Etelä-Karjalassa (7 %) sekä Keski-Pohjanmaalla, Ahvenanmaalla, Länsi-Uusimaalla sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella (8 %). (Kuvio 12.)

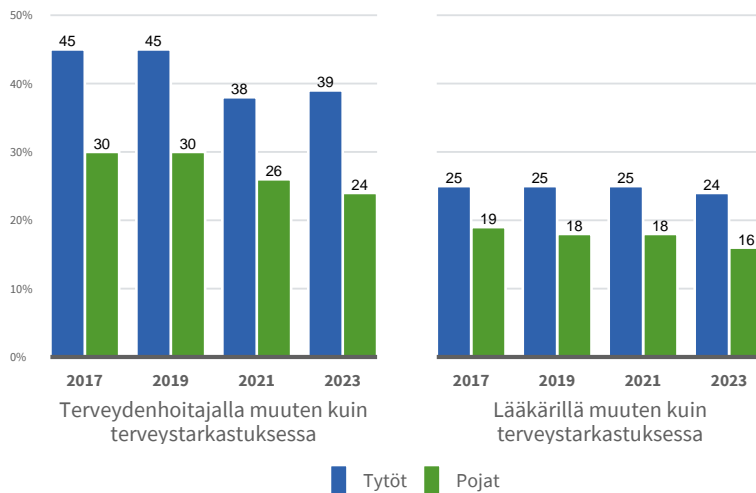

Kuvio 12. Psykologilla lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023

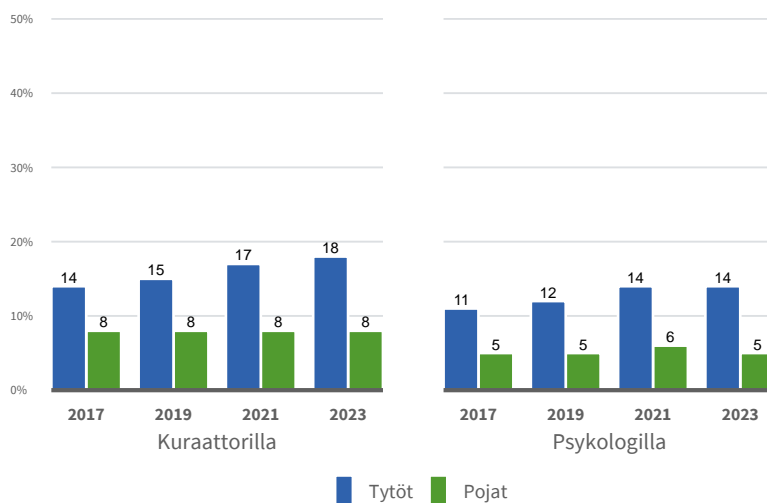
Kun tarkastellaan terveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden tyttöjen ja poikien osuuksia vuodesta 2017 lähtien, voidaan todeta näiden pienentyneen selvästi korona-aikana (vuonna 2021) ja pysyttelevän edelleen alemmalla tasolla kuin ennen koronaa. Muutos on havaittavissa sekä tytöillä (45 % → 39 %) että pojilla (30 % → 24 %). Lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden tyttöjen ja poikien osuuksissa on tapahtunut vain pieniä muutoksia. (Kuvio 13.)

Terveydenhoitajakäyntien väheneminen oli molemmilla sukupuolilla tapahtunut 1–2 käyntikertaa ilmoittaneiden ryhmässä. Tarkasteluaikana 3–5 ja yli 5 kertaa käyneiden osuudet ovat pysyneet samalla tasolla.

Kuvio 13. Terveydenhoitajalla ja lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan tyttöjen ja poikien osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Myös kuraattorilla ja psykologilla käyneiden 8.- ja 9.-luokkalaisten tyttöjen ja poikien osuuksia tarkasteltiin aikatrendinä vuosilta 2017, 2019, 2021 ja 2023. Palveluja käyttäneiden osuuksien kehitys vuosien 2017 ja 2023 välillä on erilainen tytöillä ja pojilla. Kuraattorilla käyneiden tyttöjen osuudet ovat aikavälillä kasvaneet tasaisesti (14 % → 18 %), kun taas poikien osuus on pysynyt täysin samana. Vastaavasti psykologilla asioineiden tyttöjen osuus on aikavälillä kasvanut (11 % → 14 %), mutta poikien pysynyt entisellään. (Kuvio 14.)

Kuvio 14. Kuraattorilla ja psykologilla lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan tyttöjen ja poikien osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Kuraattori- ja psykologipalvelujen käytön kasvu tyttöillä oli erilaista eri käyntimääräluokissa (1–2 kertaa, 3–5 kertaa ja yli 5 kertaa käyneet). Vaikka useampia kertoja palvelussa asioineiden tyttöjen osuudet olivat pieniä, näkyi niissä selkeä kehityssuunta seuranta-aikana vuodesta 2017 vuoteen 2023.

Psykologilla käyneiden tyttöjen osuus oli kasvanut seuraavasti:

- 1–2 kertaa käyneet 4 % → 5 %,
- 3–5 kertaa käyneet 2 % → 3 %, mutta
- yli 5 kertaa käyneiden osuus oli pysynyt samana (5 %).

Kuraattorilla käyneiden tyttöjen osuus oli kasvanut seuraavasti:

- 1–2 kertaa käyneet 8 % → 9 %,
- 3–5 kertaa käyneet 3 % → 4 % ja
- yli 5 kertaa käyneet 4 % → 6 %.

Monissa kouluissa kuraattorit toteuttavat masennusoireiluun tarkoitettua IPC- eli interpersonaalinen ohjanta -interventiota, johon sisältyy vähintään 6 käyntikertaa. On mahdollista, että tämän intervention entistä vahvempi käyttöönotto kansallisesti on nostanut kuraattorilla yli 5 kertaa käyneiden tyttöjen osuutta.

Myös palveluihin yrittäneiden, mutta ilman sitä jääneiden tyttöjen osuudet olivat vuosien 2017 ja 2023 välillä kaksinkertaistuneet molemmilla ammattilaisilla, kuraattoripalveluissa 1 % → 2 % ja psykologipalveluissa 1,5 % → 3,0 %.

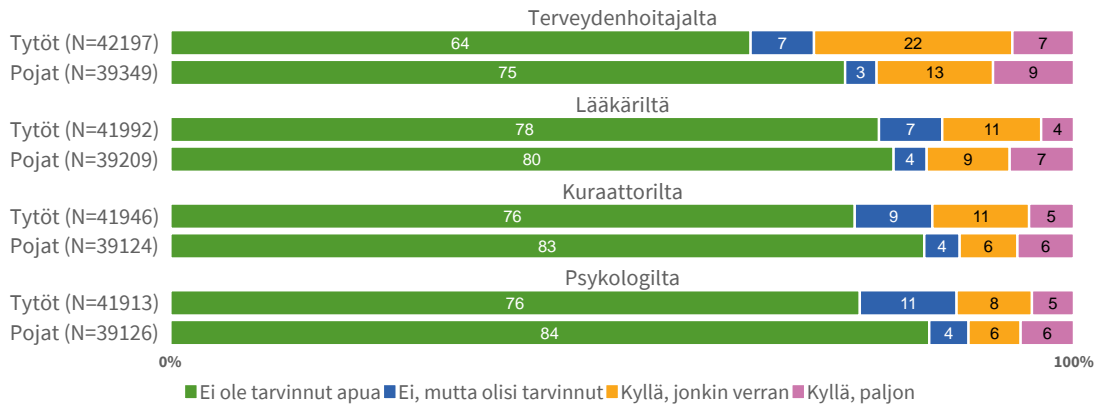
Hyvinvointiin saatu apu ja tuki

Kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. luokan oppilailta kysyttiin, olivatko he lukuvuoden aikana saaneet hyvinvointiinsa apua opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta ja kuinka paljon. Jokaisen ammattilaisen kohdalla suurin osa ilmoitti, ettei ollut tarvinnut apua. Näin oli kokenut 64–84 % oppilaista vaihdellen ammattilaisesta ja vastaajan sukupuolesta. Kaikkien ammattilaisien kohdalla pojat ilmoittivat tyttöjä useammin, että eivät ole tarvinneet apua. (Kuvio 15.)

Eniten apua oli saatu terveydenhoitajalta. Tytöistä 7 % ja pojista 9 % ilmoitti saaneensa terveydenhoitajalta paljon apua ja jonkin verran apua saaneita oli tytöistä 22 % ja pojista 13 %. Lääkäriltä apua hyvinvointiin ainakin jonkin verran oli saanut tytöistä 15 % ja pojista 16 %. Kuraattorilta apua oli saanut tytöistä 5 % paljon ja 11 % jonkin verran. Pojilla vastaavat prosentit olivat 6 % ja 6 %. Tytöistä 13 % oli saanut ainakin jonkin verran apua hyvinvointiinsa psykologilta, pojista 12 %. (Kuvio 15.)

Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset voivat tarjota apua ja tukea hyvinvointiin muutenkin kuin kahdenkeskisissä tapaamisissa. Erilainen yhteisöllinen työ, luokissa työskentely ja ryhmämuotoinen tuki voivat tarjota apua ja tukea oppilaille. Esimerkiksi kuraattorilta ja psykologilta ainakin jonkin verran apua saaneiden 8.- ja 9.-luokkalaisten poikien osuus oli suurempi (kuraattori 12 %, psykologi 12 %) kuin näillä ammattilaisilla lukuvuoden aikana käyneiden poikien osuus (kuraattori 8 %, psykologi 5 %).

Osa vastaajista ilmoitti, että ei ollut saanut kysytyltä ammattilaiselta apua ja tukea hyvinvointiin, mutta olisi tarvinnut sitä. Tyttöillä näin vastanneiden osuus oli suurempi kuin pojilla. Tytöistä 7 % olisi tarvinnut apua terveydenhoitajalta, 7 % lääkäriltä, 9 % kuraattorilta ja 11 % psykologilta, mutta ei ollut sitä lukuvuoden aikana saanut. Pojilla vastaavat osuudet olivat 3–4 %. Ilmoitettu täyttymättömän avun ja tuen tarve oli osuudeltaan suurempaa kuin aiemmin raportoitu kokemus siitä, että yritti opiskeluhoitopalveluun, mutta ei päässyt (1–3 %). Voidaankin siis päätellä, että osaan täyttymättömistä tuen ja avun tarpeista ei ole yritetty hakea apua opiskeluhoitopalveluista, vaan kyseessä on oppilaan reaaliaikainen tai jälkikäteen kokemus siitä, että joku opiskeluhoitopalvelujen ammattilainen voisi tai olisi voinut auttaa häntä.

**Kuvio 15. Opiskeluhoitopalveluista hyvinvointiin saatu apu ja tuki lukuvuoden aikana osuuk-
sina (%) 8. ja 9. luokan tytöistä ja pojista.**

Terveystarkastukset

Perusopetuksen oppilaille järjestetään terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla. Laaja terveystarkastus järjestetään vuosiluokilla 1, 5 ja 8. Sen toteuttamiseen osallistuvat sekä terveydenhoitaja että lääkäri ja myös vanhemmat kutsutaan mukaan tapaamiseen. Muiden vuosiluokkien terveystarkastuksissa terveydenhoitaja tapaa oppilaan kahden kesken.

Tarkastuksen sisältö sovitetaan oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin. Laajassa terveystarkastuksessa arvioidaan oppilaan hyvinvoinnin lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia ja tuen tarpeita. Tarvittava seuranta, tuki ja hoito räätälöidään yksilöllisen tarpeen mukaiseksi ja sen toteuttamisesta sovitaan oppilaan ja huoltajien kanssa. Osallistuminen terveystarkastuksiin on vapaaehtoista. (STM 2009, Terveystarkastuslaki 1326/2010, VNA 338/ 2011, Hakulinen-Viitanen ym. 2012.)

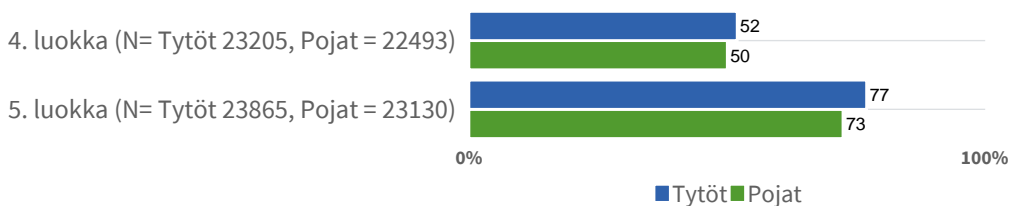
Tässä luvussa raportoidaan tulokset 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan terveystarkastusten toteutumisesta, alueellisista eroista sekä kehityssuunnista vuosina 2017–2023.

Terveystarkastusten toteutuminen 4. ja 5. luokalla

Kouluterveydenhuollon säädösten mukaan 4. luokan oppilaille järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ja 5. luokan oppilaille laaja terveystarkastus eli tapaaminen sekä terveydenhoitajan että lääkärin kanssa (Terveystarkastuslaki 1326/2010, VNA 338/ 2011).

Kouluterveyskyselyssä 4. ja 5. luokan oppilailta tiedusteltiin, olivatko he luokan aikana käyneet terveystarkastuksessa. Koska 5. luokan laajojen terveystarkastusten toteuttamistapa vaihtelee (ammattilaisten yhteistarkastus tai erilliset terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastukset), ei vastaajilta tiedusteltu erikseen käyntiä terveydenhoitajan tarkastuksessa ja lääkärintarkastuksessa. Lisäksi oppilaiden voi olla vaikea muistaa kumman ammattilaisen hän on tavannut. 5. luokalla ilmoitettu terveystarkastus voi siten tarkoittaa laajaa terveystarkastusta tai tarkastuksen terveydenhoitaja tapaamista ilman lääkärintarkastusta.

Lukuvuoden aikana kyselyn ajankohtaan mennessä (1.3.–14.4.2023) 5. luokan terveystarkastukset olivat toteutuneet kattavammin kuin 4. luokan terveystarkastukset. Puolet 4. luokan oppilaista, sekä tytöistä (52 %) että pojista (50 %) oli käynyt terveystarkastuksessa luokan aikana. 5. luokalla tarkastuksessa oli käynyt noin kolme neljäsosaa luokkatason oppilaista (tytöt 77 %, pojat 73 %). (Kuvio 16.)

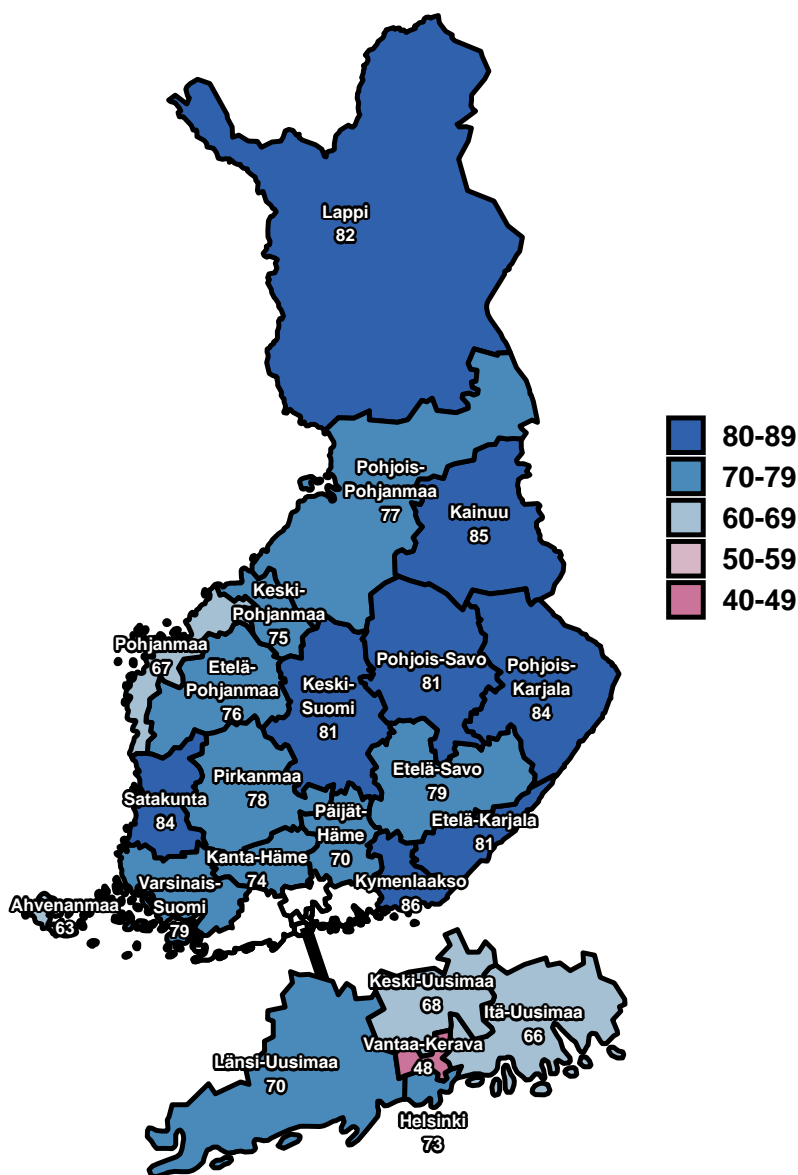

Kuvio 16. Terveystarkastuksessa luokan aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) sukupuolittain.

Koko maassa oli luokan aikana terveystarkastuksessa käynyt 75 % 5. luokan oppilaista. Alueellisesti terveystarkastuksessa käyneiden oppilaiden osuuksissa oli huomattavaa vaihtelua. Alueelliset erot olivat suurimmillaan 38 prosenttiyksikköä. Tarkastuksessa käyneiden osuudet olivat suurimmat Kymenlaaksossa (86 %), Kainuussa (85 %), Satakunnassa (84 %) ja Pohjois-Karjalassa (84 %). Pienimmät osuudet 5. luokan terveystarkastuksessa käyneitä oli Vantaan-Keravan hyvinvointialueella (48 %), Ahvenanmaalla (63 %) ja Itä-Uusimaalla (66 %). (Kuvio 17.)

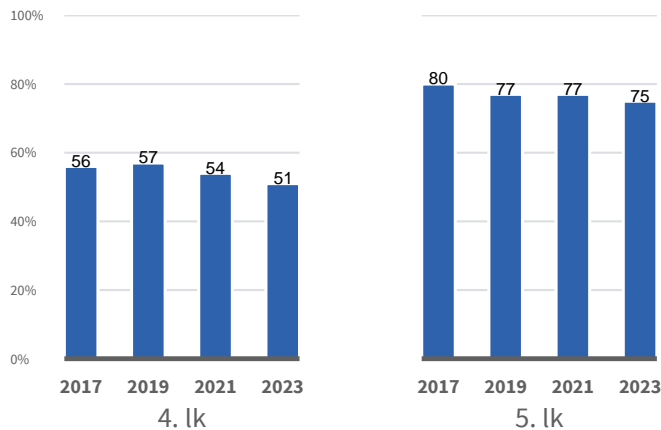
Oppilaiden luokittainen tarkastusjärjestys lukuvuoden aikana suunnitellaan paikallisesti. On mahdollista, että osassa alueita 5. luokan tarkastukset sijoittuvat loppukevääseen ja niitä on toteutettu vielä kyselyajankohdan (1.3.-14.4.2023) jälkeen.

Taulukkomuotoinen kooste terveystarkastusten toteutumisesta eri hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla löytyy liitteestä 1.

Kuvio 17. Terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 5. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Tarkasteltaessa luokkatason terveystarkastusten toteutumista vuosina 2017–2023, voidaan todeta laskeva trendi. Tarkastelujaksona luokan aikana terveystarkastuksessa käyneiden 4. ja 5. luokkien oppilaiden osuudet ovat pienentyneet 5 prosenttiyksikköä. Vuosi 2021 oli koronavuosi, jolloin osa terveydenhoitajista oli siirrettynä muihin työtehtäviin. Tarkastusten toteutumisen heikkenemistä ei voida kuitenkaan selittää pelkästään koronaepidemiolla, sillä vuonna 2023 tarkastukset toteutuivat heikommin kuin koronavuonna 2021. (Kuvio 18.)

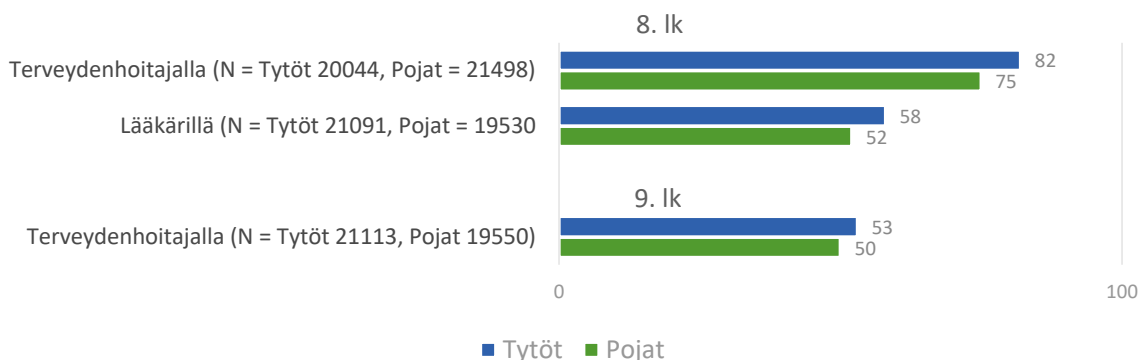
Kuvio 18. Terveystarkastuksessa luokan aikana käyneiden 4.- ja 5.-luokkalaisten osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Terveystarkastusten toteutuminen 8. ja 9. luokalla

Kouluterveydenhuollon lainsäädännön mukaan oppilaille tulee järjestää laaja terveystarkastus eli sekä terveydenhoitajan että lääkärin tapaaminen 8. luokalla ja terveydenhoitajan tarkastus luokalla 9 (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, VNA 338/ 2011).

Kouluterveyskyselyssä tiedusteltiin 8. ja 9. luokan oppilailta sekä viimeisimmän terveydenhoitajan että lääkärintarkastuksen ajankohtaa. Vastauksista voitiin siten päätellä, olivatko he kuluvan lukuvuoden aikana kyselyajankohtaan mennessä (3.4.–12.5.2023) käyneet luokkatasolle tarkoitetuissa terveystarkastuksissa.

8. luokan terveydenhoitajan tarkastus oli toteutunut kattavammin kuin 8. luokan lääkärintarkastus tai 9. luokan terveydenhoitajan tarkastus. 8. luokalla tytöistä 82 % ja pojista 75 % (kaikista 78 %) ilmoitti käyneensä lukuvuoden aikana terveydenhoitajan tarkastuksessa. Lääkärintarkastuksessa oli käynyt 8. luokan tytöistä 58 % ja pojista 52 % (kaikista vastaajista 55 %). Noin puolet 9. luokan oppilaista oli käynyt lukuvuoden aikana terveydenhoitajan tarkastuksessa (tytöt 53 %, pojat 50 %, kaikki 51 %). (Kuvio 19.)

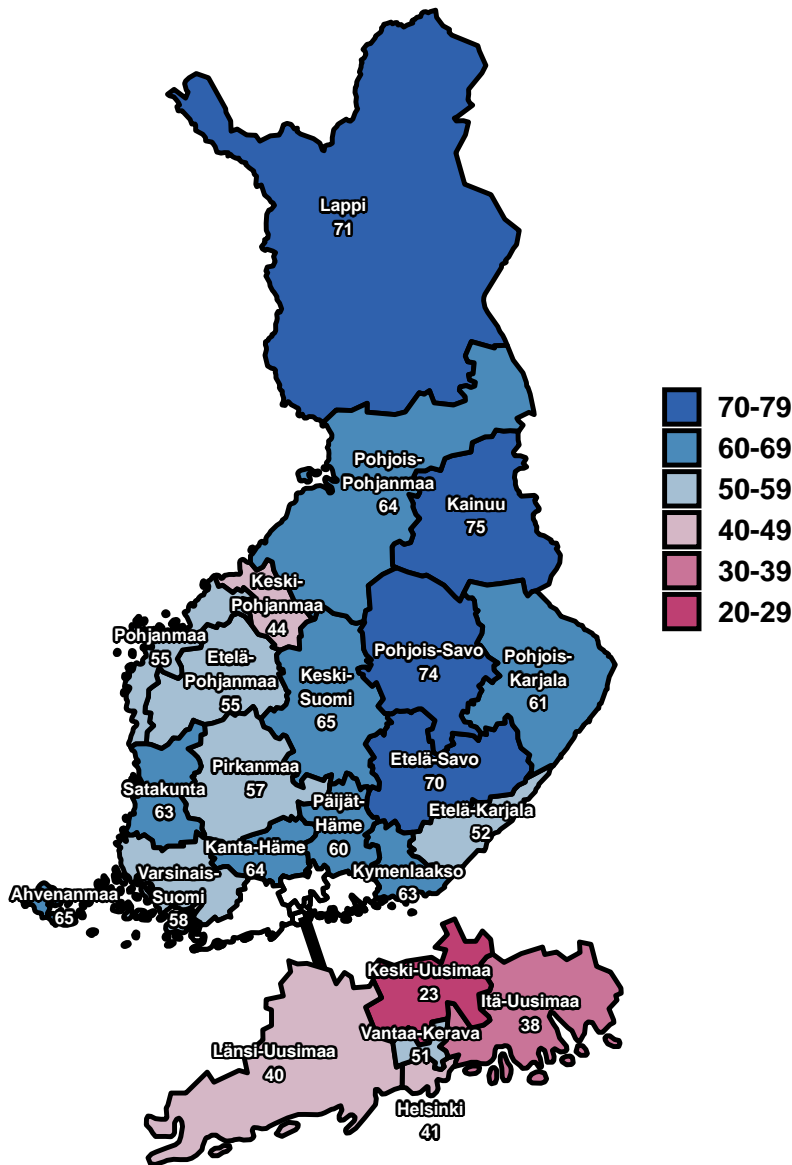

Kuvio 19. Terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8.- ja 9.-luokkalaisten tyttöjen ja poikien osuudet (%).

Koko maassa 8. luokan oppilaista 55 % oli käynyt lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana, mutta tarkastuksen toteutumisessa oli suuria alueellisia eroja. Hyvinvointialueiden erot olivat enimmillään 52 prosenttiyksikköä. Suurin osuus 8. luokan lääkärintarkastuksessa käyneitä oli Kainuussa (75 %), Pohjois-Savossa (74 %), Lapissa (71 %) ja Etelä-Savossa (70 %). Pienin lääkärintarkastuksessa käyneiden osuus (23 %) oli Keski-Uudellamaalla, jonka tulos erosi merkittävästi muista alueista. Seuraavaksi pienimmät osuudet olivat Itä-Uusimaalla (38 %), Länsi-Uusimaalla (40 %), Helsingissä (41 %) ja Keski-Pohjanmaalla (44 %). (Kuvio 20.)

Oppilaiden luokittainen tarkastusjärjestys lukuvuoden aikana suunnitellaan paikallisesti. On mahdollista, että osassa alueita 8. luokan lääkärintarkastukset sijoittuvat loppukevääseen tai alkukesään ja niitä on toteutettu vielä kyselyajankohdan (3.4.–12.5.2023) jälkeen.

Taulukkumuotoinen kooste terveystarkastusten toteutumisesta eri hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla löytyy liitteestä 1.

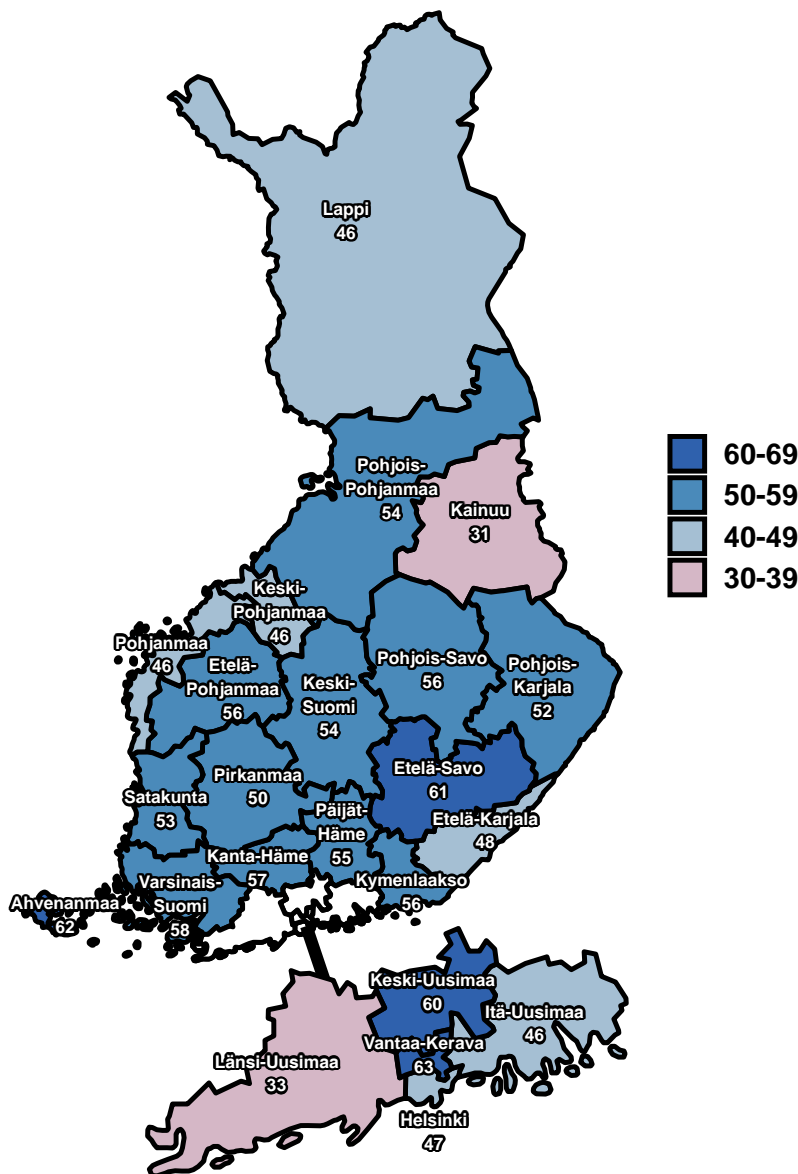

Kuvio 20. Lääkärillä terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Myös 9. luokan terveydenhoitajan tarkastusten toteutumisessa oli alueellisia eroja, jotka kuitenkin olivat selvästi vähäisempiä kuin 8. luokan lääkärintarkastuksessa. Koko maassa 9. luokan terveydenhoitajan tarkastuksessa oli käynyt 51 % luokkatason oppilaista. Suurimmat tarkastuksessa käyneiden osuudet olivat Vantaa-Keravan hyvinvointialueella (63 %), Ahvenanmaalla (62 %), Etelä-Savossa (61 %) ja Keski-Uusimaalla (60 %). Tarkastuksessa käyneiden osuudet olivat pienimmät Kainuussa (31 %) ja Länsi-Uusimaalla (33 %). (Kuvio 21.)

On todennäköistä, että kyselyajankohtana (3.4.–12.5.2023) juuri 9. luokan terveystarkastusten toteuttaminen on ollut alueilla kesken ja siksi nyt raportoidut tulokset eivät anna oikeaa kuvaa niiden yleisestä toteutumisesta. Kouluterveydenhuollossa terveystarkastuksien tekemistä jatketaan aina kevätlukukauden loppuun saakka ja joidenkin tarkastusten osalta vielä alkukesälläkin. Usein juuri 9. luokan oppilaita tavataan juuri ennen heidän peruskoulunsa päättymistä.

Taulukkomuotoinen kooste terveystarkastusten toteutumisesta eri hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla löytyy liitteestä 1.

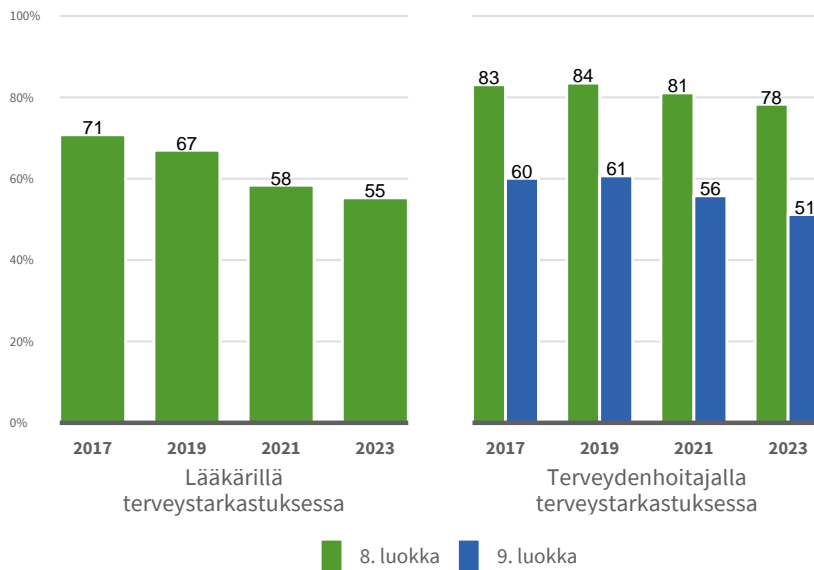

Kuvio 21. Terveystarkastuksessa käyneiden 9. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Muutoksia 8. luokan lääkärintarkastuksen sekä 8. ja 9. luokan terveydenhoitajatarkastusten toteutumisessa tarkasteltiin vertailemalla Kouluterveyskyselyn tuloksia vuosilta 2017, 2019, 2021 ja 2023. Kaikkien kolmen tarkastuksen osalta toteutumistrendi on laskeva. (Kuvio 22.)

8. luokan lääkärintarkastuksessa käyneiden osuus on pienentynyt seuranta-aikana 16 prosenttiyksikköä. Suurin lasku (9 %) sijoittuu korona-aikaan vuosien 2019 ja 2021 välille. Epidemian väistyttyä, vuoden 2021 jälkeen, tilanne ei kuitenkaan ole korjaantunut vaan 8. luokan lääkärintarkastuksessa käyneiden osuus on edelleen jatkanut laskuaan. (Kuvio 22.)

Myös 8. ja 9. luokalla terveydenhoitajan tarkastuksessa käyneiden osuudet ovat pienentyneet seuranta-aikana, mutta eivät niin voimakkaasti kuin 8. luokan lääkärintarkastuksessa. 8. luokan terveydenhoitajan tarkastuksessa lasku on 5 prosenttiyksikköä ja 9. luokan tarkastuksessa 9 prosenttiyksikköä. Terveydenhoitajan tarkastusten osalta muutos on alkanut vuoden 2019 jälkeen ja jatkuu edelleen. (Kuvio 22.)

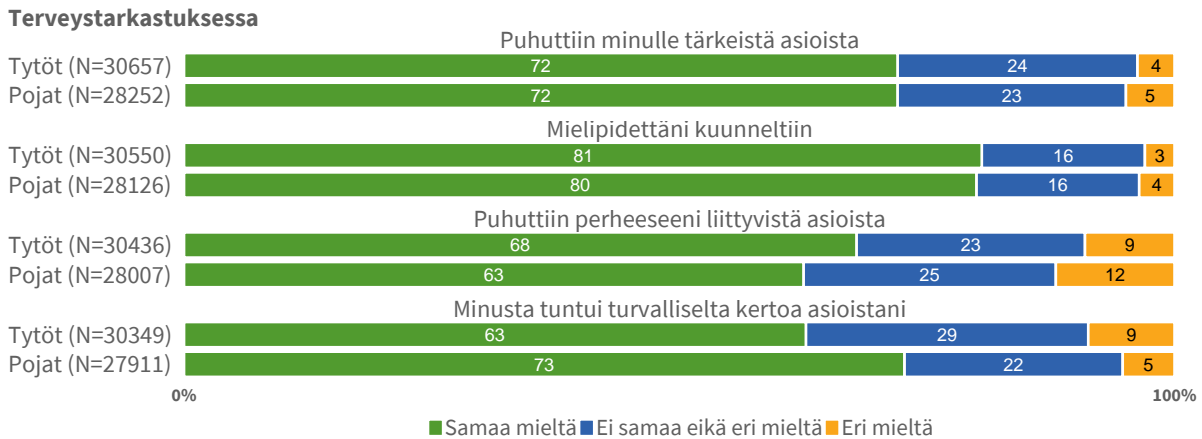

Kuvio 22. Lääkäri- ja terveydenhoitajan tarkastuksessa lukukauden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Terveystarkastuksen vuorovaikutus ja yksilöllisyys

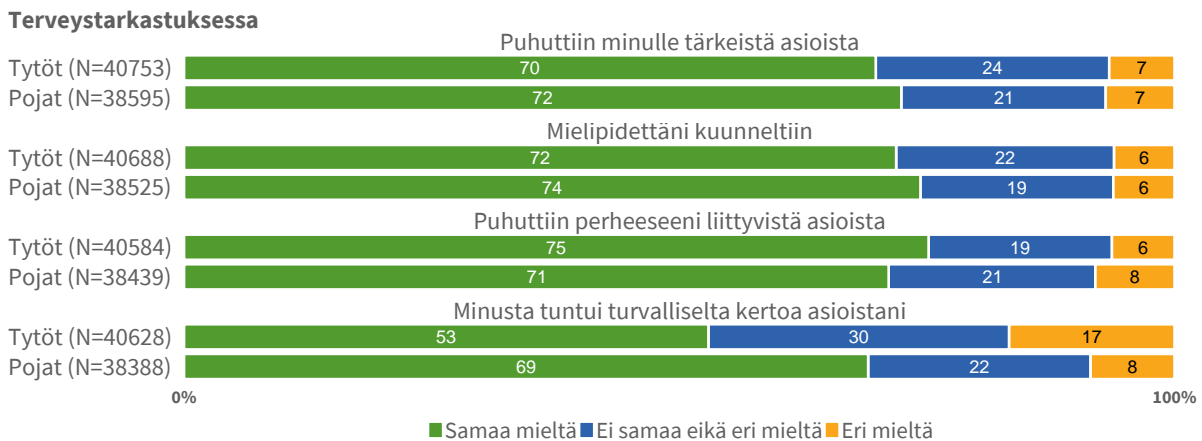
Kouluterveyskyselyssä vastaajia sekä 4. ja 5. luokalla että 8. ja 9. luokalla pyydetään arvioimaan erilaisia terveystarkastuksen yksilöllisyyteen ja vuorovaikutukseen liittyviä väittämiä koskien luokan/lukuvuoden aikana tehtyä terveystarkastusta. Tässä tulostarkastelussa ovat mukana vain ne oppilaat, jotka ilmoittivat luokan tai lukuvuoden aikana käyneensä terveystarkastuksessa.

4. ja 5. luokalla yhtä suuri osuus tytöistä ja pojista ilmoitti, että terveystarkastuksessa puhuttiin hänelle tärkeistä asioista (72 %) ja hänen mielipidettään kuunneltiin (80 % / 81 %). Tytöt (68 %) kokivat poikia (63 %) useammin, että terveystarkastuksessa oli puhuttu perheeseen liittyvistä asioista. Väitteestä ”Minusta tuntui turvalliselta kertoa asioistani” olivat pojat (73 %) useammin samaa mieltä kuin tytöt (63 %). Väittämästä riippuen 16–29 % vastaajista ilmoitti, ettei ollut samaa eikä eri mieltä. (Kuvio 23.)

Kuvio 23. Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokkalaisten kokemukset terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä osuuksina (%) tytöistä ja pojista.

8. ja 9. luokalla tyttöjen ja poikien vastaukset viimeisimmän terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä olivat osin yhtenevät ja osin erilaiset. Lähes yhtä suuri osuus molemmista sukupuolista ilmoitti, että tarkastuksessa oli puhuttu hänelle tärkeistä asioista (tytöt 70 % / pojat 72 %), hänen mielipidettään oli kuunneltu (72 % / 74 %) ja puhuttu perheeseen liittyvistä asioista (75 % / 71 %). Kokemuksessa siitä, että voi kertoa asioistaan turvallisesti oli suuri ero sukupuolittain. Tytöistä 53 % oli kokenut asioiden kertomisen terveystarkastuksessa turvallisiksi, 30 % ei ollut samaa eikä eri mieltä asiasta ja 17 % ilmoitti olevansa eri mieltä. Pojista 69 % oli kokenut asioistaan kertomisen turvallisiksi, 22 % ei ollut samaa eikä eri mieltä asiasta ja 8 % oli tästä eri mieltä. (Kuvio 24.)

Kuvio 24. Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisten kokemukset terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä osuuksina (%) tytöistä ja pojista.

Toisen asteen opiskeluhoitopalvelut

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitopalvelut alueellaan sijaitsevien toisen asteen oppilaitosten oppilas- ja opiskeluhoitolaain 1 §:ssä tarkoitetuissa koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Opiskeluhoitopalveluihin sisältyvät lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattorin ja psykologin palvelut. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu terveyden ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille. Näihin sisältyvät terveystarkastusten ja -neuvonnan lisäksi muun muassa mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä seksuaaliterveyttä edistävät palvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, Terveysdenhoitolaiki 1326/2010 § 15a, VNA 338/2011).

Lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleville järjestetään ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan terveystarkastus. Lääkärintarkastus tehdään tavallisesti toisena opiskeluvuonna. Lääkärintarkastus tehdään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna, jos opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi terveyden tilan tai opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeen. Opiskelijoilla on oikeus terveystarkastuksiin, mutta ne ovat vapaaehtoisia. (VNA 338/2011.)

Tässä luvussa raportoidaan vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tuloksia toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhoitopalvelujen käyntimääristä, palveluista saadusta tuesta ja avusta, terveystarkastusten toteutumisesta sekä kokemuksia terveystarkastusten yksilöllisyydestä lukuvuonna 2022–2023. Muutostrendejä tarkastellaan vertaamalla tuloksia Kouluterveyskyselyn vuosien 2017, 2019 ja 2021 tuloksiin.

Vastaajajoukkona toisella asteella ovat olleet lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden alle 21-vuotiaat ammatillista perustutkintoa opiskelevat.

Opiskeluhoitopalveluissa asiointi toisella asteella

Toisen asteen opiskeluhoitopalvelujen tulee olla opiskelijoiden helposti saatavissa, ensisijaisesti oppilaitoksessa tai sen läheisyydessä. Opiskeluterveydenhuollon palvelut voidaan järjestää myös esimerkiksi keskityksessä opiskeluterveydenhuollon yksikössä. Opiskelijoiden tulee päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. (Terveysdenhoitolaiki 1326/2010, §15a, Oppilas- ja opiskeluhoitolaiki 1287/2013, §17.)

Hoitotakuu koskee myös opiskeluterveydenhuollon kiireetöntä sairaanhoitoa. Opiskelijan tulee saada arkipäivisin samana päivänä yhteys opiskeluterveydenhuoltoon tai terveyskeskukseen. Hoidon tarpeen arviointi ja hoitoon pääsy tulee järjestää terveydenhoitolaikin mukaisesti (Terveysdenhoitolaiki 1326/2010, § 51, 51a).

Käynnit opiskeluhoitopalveluissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa

Ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden 1.–2. vuoden opiskelijoilta kysyttiin käyntimääriä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilla lukuvuonna 2022–2023. Terveysdenhoitajan ja lääkärin osalta tiedusteltiin muita kuin terveystarkastuskäyntejä.

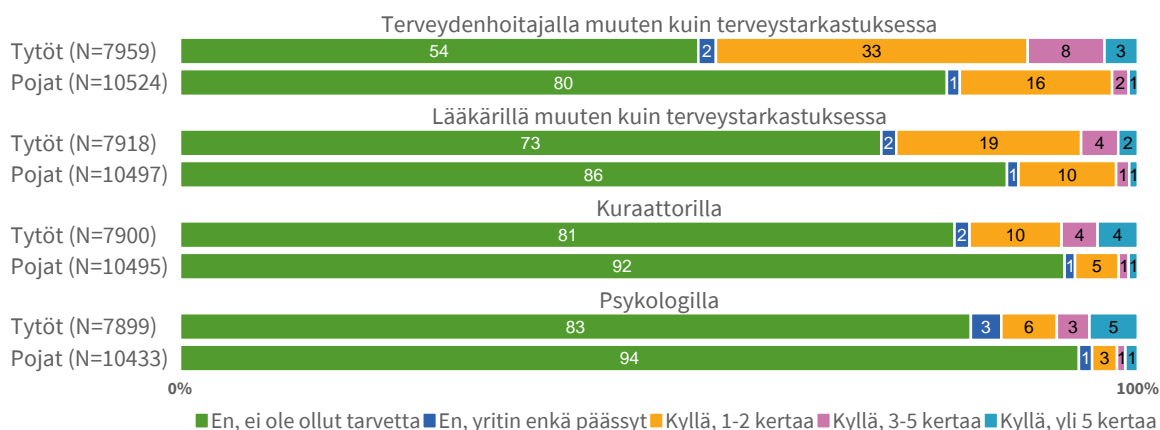
Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat raportoivat jonkin verran enemmän käyntejä opiskeluhoitopalveluissa kuin lukion opiskelijat. Eniten raportoitiin käyntejä terveydenhoitajalla ja lääkäriillä. Sukupuolittain tarkasteltuna tytöt ilmoittivat käyttäneensä palveluja selvästi enemmän kuin pojat. Vain pieni osuus ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden vastaajista (1–3 %) raportoi, ettei ollut päässyt yrityksestä huolimatta yksittäiseen palveluun. (Kuvio 25 ja 26.)

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista terveydenhoitajalla oli käynyt 30 % ja lääkäriillä 18 % kaikista vastaajaryhmän opiskelijoista. Tytöistä kolmannes (33 %) oli käynyt 1–2 kertaa terveydenhoitajalla ja noin viidennes (19 %) lääkäriillä. Poikien vastaavat osuudet olivat noin puolet tästä (16 % ja 10 %). Kolme kertaa tai enemmän käyntejä ilmoitti tytöistä 11 % terveydenhoitajalla, 6 % lääkäriillä. Poikien vastaavat osuudet olivat 3 % ja 2 %. (Kuvio 25.)

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista kuraattorilla oli asioinut 11 % ja psykologilla 9 % kaikista opiskelijoista. Myös kuraattori- ja psykologipalveluissa 1–2 kertaa asioineiden tyttöjen osuus oli kaksinkertainen verrattuna poikien osuuteen. Kuraattorilla oli asioinut 1–2 kertaa tytöistä 10 % ja pojista 5 %. Psykologilla

vastaavasti tytöistä 6 % ja pojista 3 %. Kolme kertaa tai enemmän käynejä kuraattorilla ilmoitti tytöistä 8 % ja pojista 2 %. Osuudet olivat samat psykologilla käynneissä. Ammatillisen oppilaitoksen tytöistä 54–83 % ja pojista 80–94 % ei ollut kokenut tarvetta mainittuihin palveluihin. (Kuvio 25.)

Kun palveluun yrittäneiden, mutta ilman sitä jääneiden opiskelijoiden osuuksia tarkastellaan osuuksina palveluja tarvinneista (yrittäneet tai asioineet opiskelijat), oli ilman tarvittavia palveluja jääneiden osuudet terveydenhoitajalla 5 %, lääkäriä 7 %, kuraattorilla 10 % ja psykologilla 20 %.

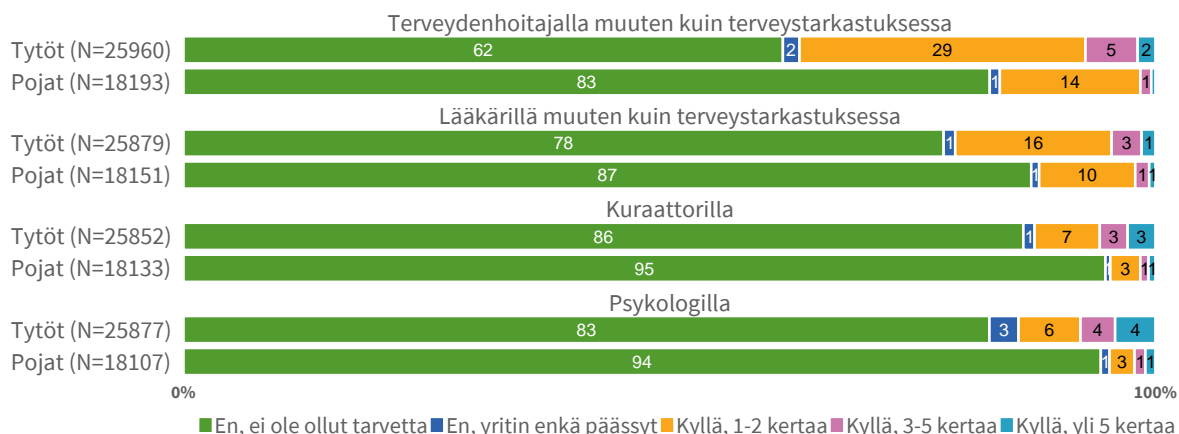

Kuvio 25. Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden käynnit opiskeluhoitopalveluissa lukuvuoden aikana osuuksina (%) vastaajista sukupuolen mukaan.

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista terveydenhoitajalla oli käynyt 28 % ja lääkäriä 17 % kaikista vastaajaryhmän opiskelijoista. Lukion tytöistä 1–2 kertaa terveydenhoitajalla oli käynyt 29 % ja pojista 14 %. Lääkäriä ilmoitti käyneensä tytöistä 16 % ja pojista 10 %. Kolme kertaa tai enemmän terveydenhoitajalla oli käynyt tytöistä 7 % ja lääkäriä 4 %. Poikien vastaavat luvut olivat 1 % ja 2 %. (Kuvio 26.)

Lukiassa kuraattorilla oli asioinut 9 % ja psykologilla 10 % kaikista vastaajaryhmän opiskelijoista. Myös lukiassa kuraattorilla ja psykologilla asioineiden tyttöjen osuus oli kaksinkertainen poikien osuuksiin nähden. Kuraattorilla 1–2 kertaa ilmoitti käyneensä tytöistä 7 % ja psykologilla 6 %, kun pojista 3 % ilmoitti molempien palvelujen osalta näin. Kolme kertaa tai enemmän kuraattorilla ilmoitti käyneensä lukion tytöistä 6 % ja psykologilla 8 %. Pojista kuraattorilla ja psykologilla ilmoitti käyneensä 2 %. Tytöistä 62–86 % ja pojista 83–95 % ei ollut kokenut tarvetta palveluihin (Kuvio 26.)

Kun palveluun yrittäneiden, mutta ilman sitä jääneiden opiskelijoiden osuuksia tarkastellaan osuuksina palveluja tarvinneista (yrittäneet tai asioineet opiskelijat), oli ilman tarvittavia palveluja jääneiden osuudet terveydenhoitajalla 5 %, lääkäriä 5 %, kuraattorilla 9 % ja psykologilla 20 %.

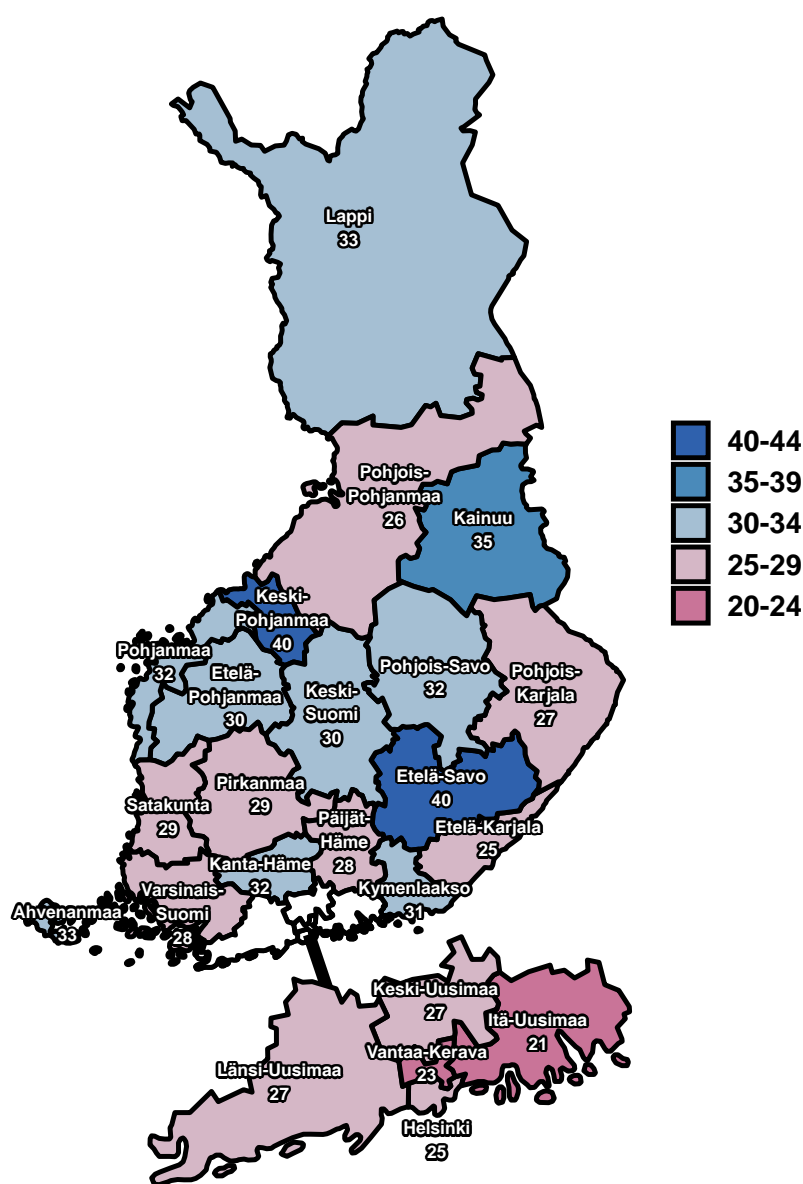

Kuvio 26. Lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden käynnit opiskeluhoitopalveluissa lukuvuoden aikana osuuksina (%) vastaajista sukupuolen mukaan.

Käynnit hyvinvointialueittain

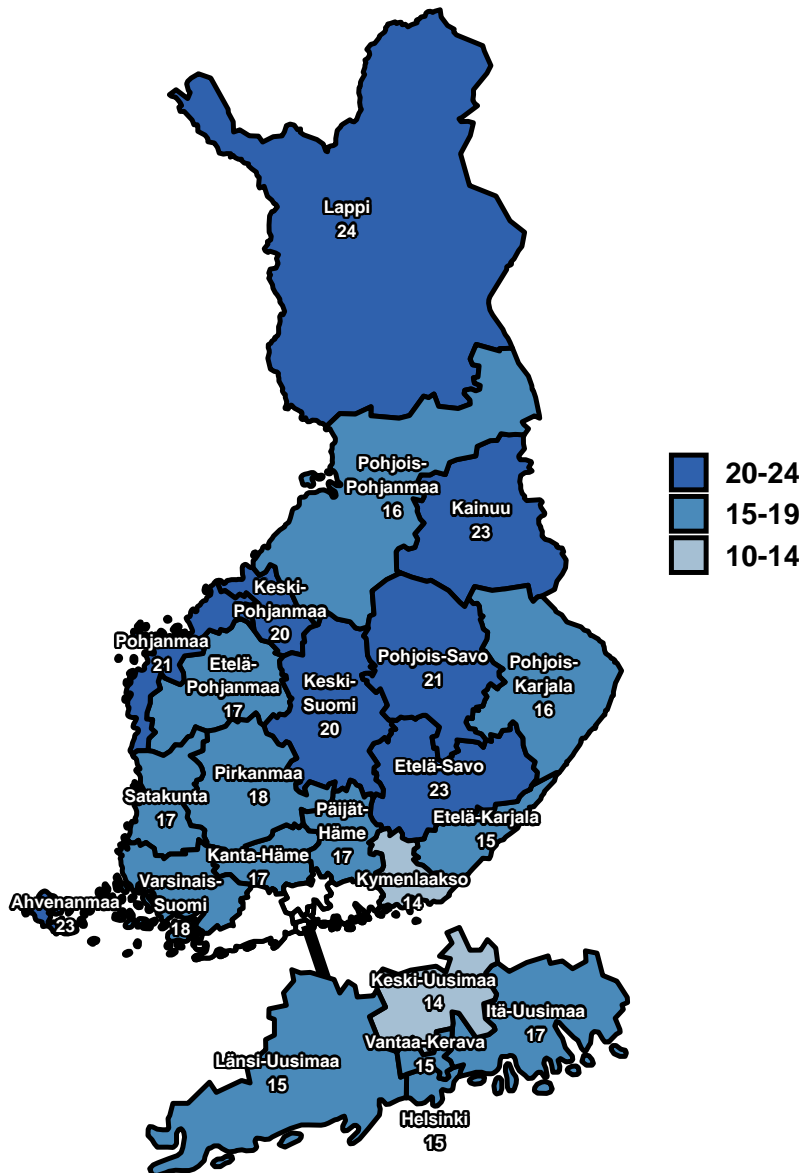
Toisen asteen opiskelijoiden asioinnissa opiskeluhoitopalveluissa oli havaittavissa alueellisia eroja. Seuraavissa kartoissa kuvataan lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden yhteenlaskettua asiointia eri opiskeluhoitopalveluissa hyvinvointialueilla, Helsingissä ja Ahvenanmaalla. Kooste alueiden tarkemmista tuloksista on liitteessä (Liite 1).

Koko maassa 28 % toisen asteen opiskelijoista oli käynyt terveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa. Osuuksissa oli vaihtelua hyvinvointialueiden välillä. Muita kuin terveystarkastuskäyntejä terveydenhoitajalla ilmoittaneiden osuudet vaihtelivat 21 % ja 40 % välillä hyvinvointialueittain. Eniten käyntejä terveydenhoitajalla ilmoittivat opiskelijat Keski-Pohjanmaan (40 %), Etelä-Savon (40 %) ja Kainuun (35 %) hyvinvointialueilla ja vähiten Itä-Uusimaan (21 %), Vantaa-Keravan (23 %), Etelä-Karjalan (25 %) hyvinvointialueilla ja Helsingissä (25 %). (Kuvio 27.)

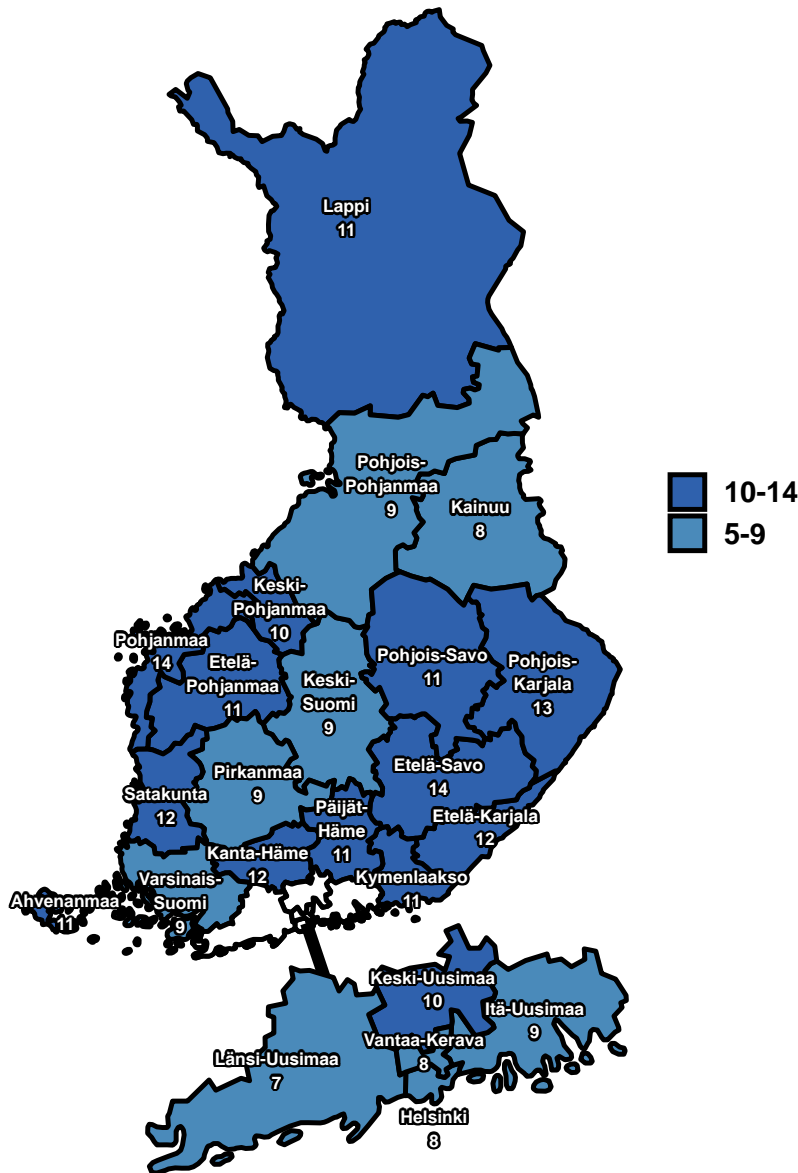
Kuvio 27. Terveydenhoitajalla lukuvuoden aikana muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Toisen asteen opiskelijoista opiskeluterveydenhuollon lääkäriä muuten kuin terveystarkastuksessa oli asioinut 17 % koko maassa. Lääkäriä asioineiden opiskelijoiden osuudet vaihtelivat hyvinvointialueittain 14 % ja 24 % välillä. Eniten opiskeluterveydenhuollon lääkäriä olivat asioineet opiskelijat Lapin (24 %), Etelä-Savon (23 %) ja Kainuun (23 %) hyvinvointialueilla sekä Ahvenanmaalla (23 %). Vain 14 % opiskelijoista oli asioinut opiskeluterveydenhuollon lääkäriä Keski-Uusimaan sekä Kymenlaakson hyvinvointialueilla ja 15 % Etelä-Karjalan, Länsi-Uusimaan, Vantaa-Keravan hyvinvointialueilla ja Helsingissä. (Kuvio 28.).

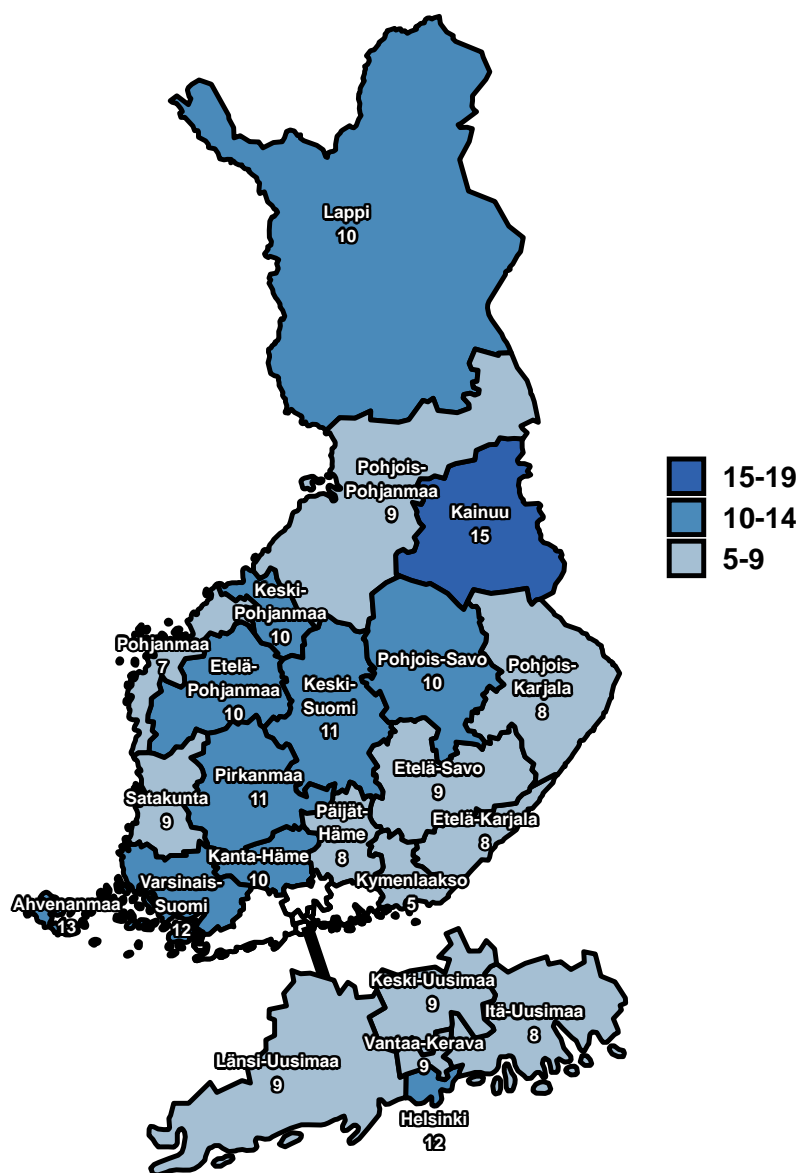
Kuvio 28. Lääkäriä lukuvuoden aikana muuten kuin terveystarkastuksessa käyneiden toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Kuraattoripalvelujen käyttösyyinä voi toisella asteella olla hyvinvoinnin ja oppimisen tuen tarpeen lisäksi myös esimerkiksi talouteen ja asumiseen liittyvä neuvonta ja ohjaus. Kuraattorilla oli asiointu koko maassa 10 % toisen asteen opiskelijoista. Hyvinvointialueittain osuudet vaihtelivat 7 % ja 14 %:n välillä. Toisen asteen opiskelijat olivat käyneet kuraattorilla eniten Pohjanmaan (14 %), Etelä-Savon (14 %) ja Pohjois-Karjalan (13 %) hyvinvointialueilla ja vähiten Länsi-Uudenmaan (7 %), Kainuun (8 %), Vantaa-Keravan (8 %) hyvinvointialueilla sekä Helsingissä (8 %). (Kuvio 29.)

Kuvio 29. Kuraattorilla lukuvuoden aikana käyneiden toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Psykologilla oli asioinut koko maassa 10 % toisen asteen opiskelijoista. Psykologilla asioinnin osuudet vaihtelivat 5 % ja 15 % välillä hyvinvointialueittain. Eniten psykologilla käyntejä ilmoittivat opiskelijat Kainuun (15 %) hyvinvointialueella, sekä Ahvenanmaalla (13 %), Helsingissä (12 %) ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (12 %). Vähiten psykologilla asiointeja ilmoitettiin Kymenlaakson (5 %), Pohjanmaan (7 %) sekä Päijät-Hämeen (8 %), Pohjois-Karjalan (8 %), Etelä-Karjalan (8 %) ja Itä-Uusimaan (8 %), hyvinvointialueilla. (Kuvio 30.)

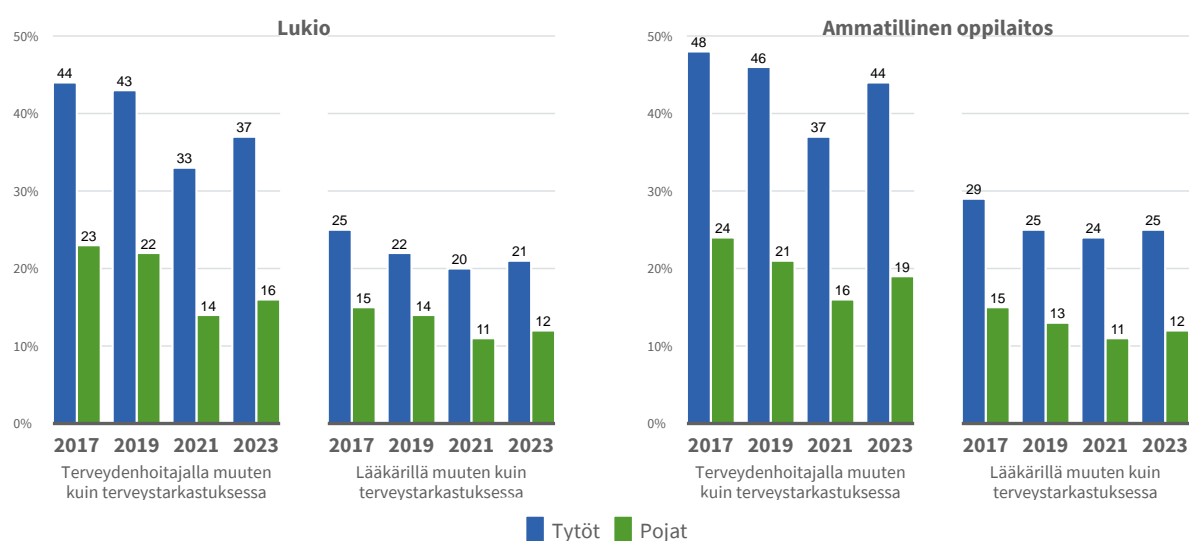
Kuvio 30. Psykologilla lukuvuoden aikana käynteiden toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Käyntimäärien muutokset vuosina 2017–2023

Tarkasteltaessa lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden käyntimääriä opiskeluterveydenhuollossa vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023 nähdään, että käynnit terveydenhoitajalla ja lääkäriällä vähenivät molemmilla sukupuolilla sekä lukioissa että ammatillisissa oppilaitoksissa vuodesta 2017 vuoteen 2021. Vuoden 2021 tuloksissa on havaittavissa korona-ajan vaikutus erityisesti terveydenhoitajien palvelujen käyntimääriin. (Kuvio 31.)

Nyt raportoitavissa vuoden 2023 tuloksissa on nähtävissä terveydenhoitajalla käyntimäärien kääntyminen nousuun kohti korona-aikaa edeltänyttä tasoa. Käyntimäärät terveydenhoitajalla ovat lisääntyneet vuodesta 2021 ammatillisen oppilaitoksen tytöillä 7 ja lukion tytöillä 4 prosenttiyksikköä. Pojilla vastaavat luvut olivat 3 ja 2 prosenttiyksikköä. Myös lääkäriällä käyntien osuudet ovat kääntyneet hienoiseen nousuun vuodesta 2021. (Kuvio 31.)

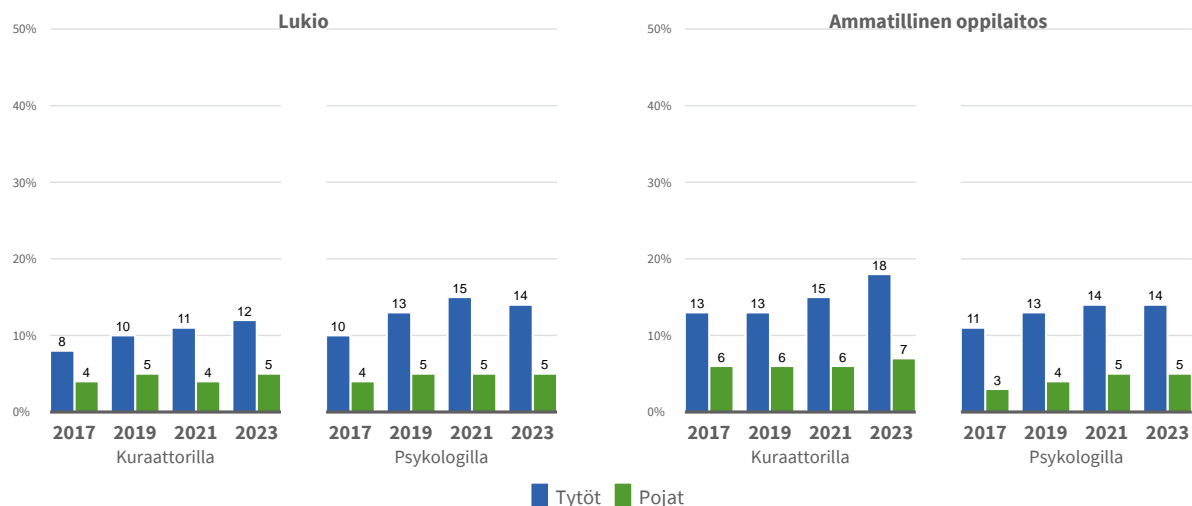
Terveydenhoitajalla käyntimäärät lisääntyivät erityisesti terveystarkastusten lisäksi 1–2 kertaa asioineiden ryhmässä sekä lukion että ammatillisen oppilaitoksen tytöillä ja pojilla.

Kuvio 31. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden terveydenhoitajalla ja lääkäriällä muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Kuraattori- ja psykologipalveluissa on myös nähtävissä selkeä sukupuolittainen ero palvelujen käytössä. Tyttöjen käyntimäärät olivat yli kaksinkertaiset poikiin nähden. Kuraattorilla käyneiden osuuksissa oli tarkastelujaksona 2017–2023 kasvua erityisesti ammatillisten oppilaitosten tytöillä, mutta psykologilla käyneiden osuudet ovat pysyneet sekä lukiossa että ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevilla lähes samana. (Kuvio 32.)

Kuraattoripalveluissa useammin asioineiden osuus on lisääntynyt tarkastelujakson aikana. Yli 3 kertaa kuraattorilla asioineiden ammatillisten oppilaitosten ja lukion tyttöjen osuus kasvoi vuodesta 2017 vuoteen 2023 lähes kaksinkertaiseksi. Psykologipalveluissa yli 5 kertaa asioineiden ammatillisten oppilaitosten tyttöjen osuus kasvoi kolmasosan.

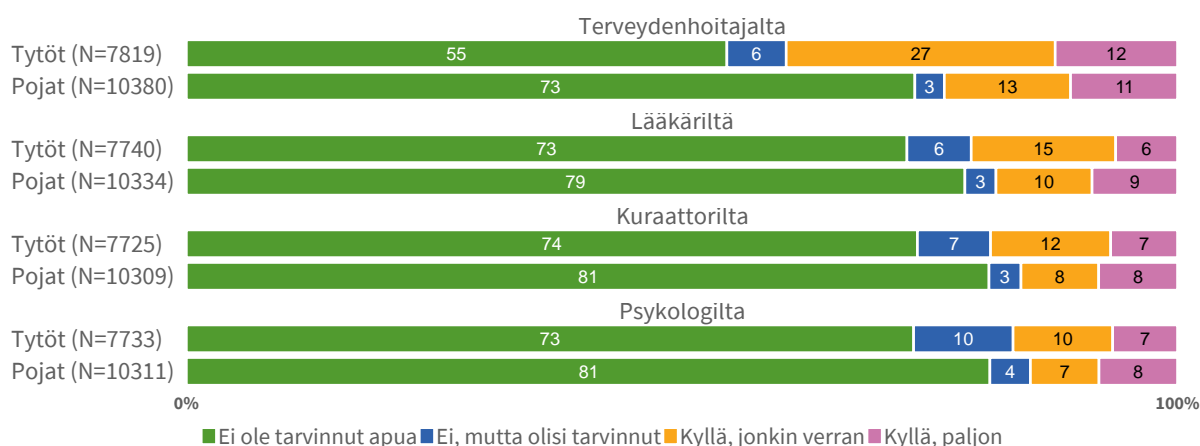

Kuvio 32. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kuraattorilla ja psykologilla lukuvuoden aikana käyneiden osuudet (%) vuosina 2017, 2019, 2021 ja 2023.

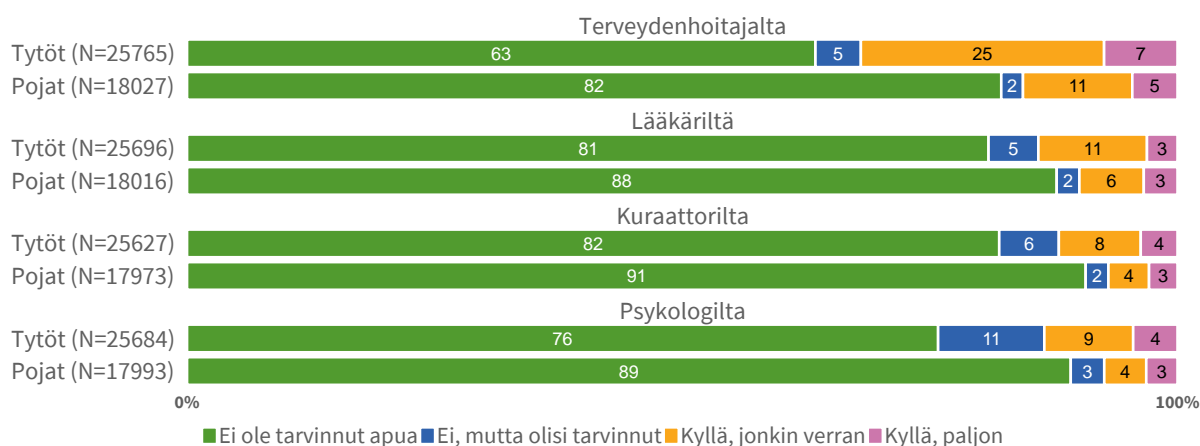
Hyvinvointiin saatu apu ja tuki

Nyt raportoitavien tulosten mukaan ammatillisten oppilaitosten opiskelijat ilmoittivat käyttävänsä opiskeluhoiltopalveluja enemmän kuin lukion opiskelijat. He myös raportoivat saavansa niistä selvästi enemmän tukea ja apua kuin lukion opiskelijat. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla molemmilla sukupuolilla kokemus eri palveluista saadun avun ja tuen määrästä oli selvästi suurempi kuin lukiolaisilla. Eniten apua ja tukea koettiin saadun terveydenhoitajalta. Ammatillisessa oppilaitoksessa jonkin verran tai paljon apua terveydenhoitajalta ilmoitti saaneensa 39 % tytöistä ja 32 % lukiossa. Poikien vastaavat osuudet olivat 24 % ja 16 %. Jonkin verran tai paljon apua psykologi-, kuraattori- ja lääkäripalveluista saaneiden poikien osuus oli ammatillisissa oppilaitoksissa kaksinkertainen (15–19 %) lukioon (7–9 %) verrattuna. (Kuvio 33 ja 34.)

Suuri osa niin ammatillisten oppilaitosten (55–81 %) kuin lukioiden (63–91 %) opiskelijoista ei kokenut tarvinneensa apua opiskeluhoiltopalvelujen eri ammattilaisilta. Eniten koettiin jäädyn ilman psykologin apua ja tukea; tytöistä ammatillisissa oppilaitoksissa 10 % ja lukiossa 11 % koki näin. (Kuvio 33 ja 34.)

Kuvio 33. Tuen ja avun saanti hyvinvointiin opiskeluhoiltopalvelujen ammattilaisilta lukuvuoden aikana sukupuolittain osuuksina (%) ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Kuvio 34. Tuen ja avun saanti hyvinvointiin opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta lukuvuoden aikana sukupuolittain osuuksina (%) lukuioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

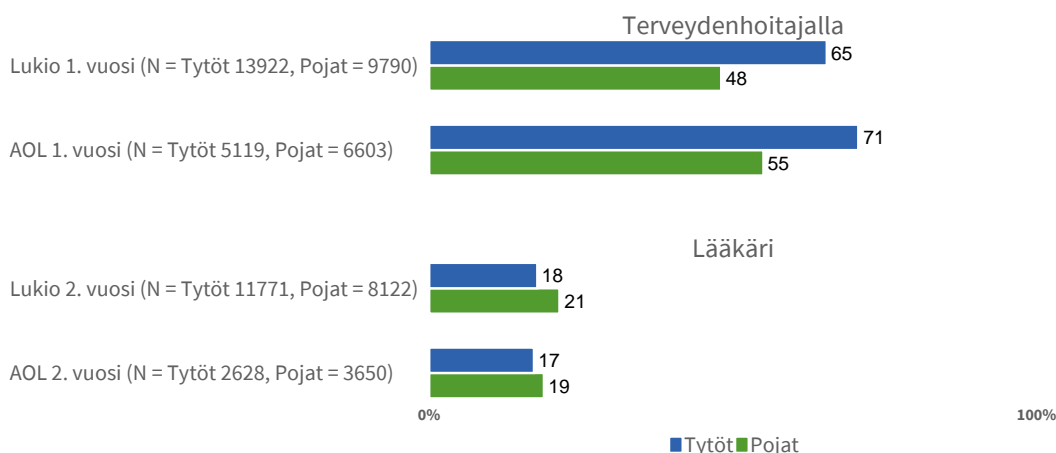
Terveystarkastusten toteutuminen

Ammatillisessa oppilaitoksessa ja lukiossa opiskeleville kuuluu ensimmäisenä vuonna terveydenhoitajan terveystarkastus ja lääkärintarkastus tavallisesti toisena opiskeluvuonna. Lääkärintarkastus voidaan tehdä erityisen tarpeen vuoksi jo ensimmäisenä vuonna. (VNA 338/2011.) Terveystarkastus on opiskelijoiden oikeus, mutta se on vapaaehtoinen. Kouluterveyskyselyssä kysyttiin viimeisimmän tarkastuksen ajankohtaa.

Kouluterveyskyselyyn tiedonkeruu toteutettiin ammatillisissa oppilaitoksissa 1.3.–12.5. ja lukioissa 3.4.–12.5.2023, joten osa terveystarkastuksista on voinut toteutua kyselyyn vastaamisen jälkeen ja eivät siksi näy raportoitavissa tuloksissa. (Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely.)

Terveystarkastuksen toteutumisessa on selvä ero sukupuolten, mutta myös oppilaitostyyppien välillä. Lukuvuoden 2022–2023 aikana terveydenhoitajan tarkastuksessa oli käynyt lukion 1. vuoden opiskelijoista 58 % ja ammatillisen oppilaitoksen 1. vuoden opiskelijoista 62 %. Ensimmäisenä vuonna terveystarkastuksen ilmoitti toteutuneen tytöistä 65 % lukiossa ja 71 % ammatillisissa oppilaitoksissa. Pojilla vastaavat luvut olivat 48 % ja 55 %. (Kuvio 35.)

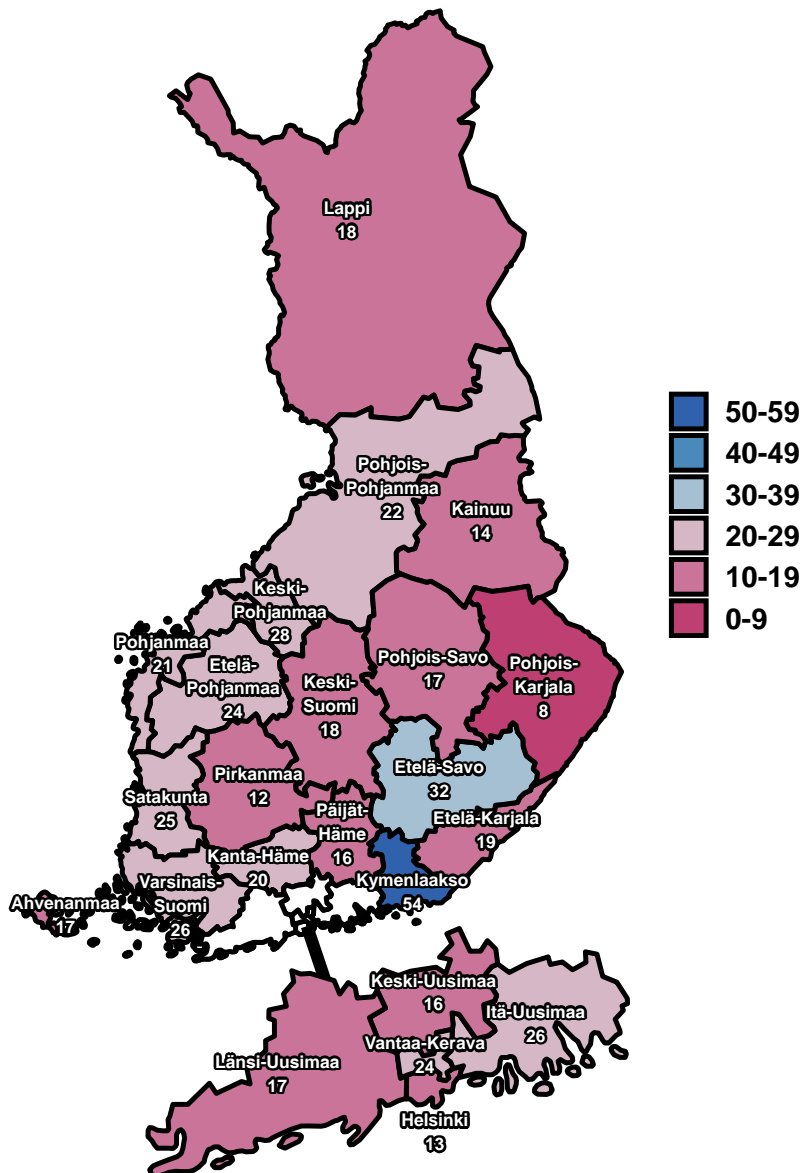
Toisen opiskeluvuoden lääkärintarkastuksessa oli käynyt lukiolaisista 19 % ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 18 %. Toisen vuoden lääkärintarkastukseen on monella alueella yhdistetty asevelvollisuuslain mukainen velvoittava kutsuntojen ennakkoterveystarkastus (Asevelvollisuuslaki 1438/2007). Kuitenkin pojista lukiossa vain 21 % ja ammatillisessa oppilaitoksessa 19 % oli käynyt lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana. Tyttöillä vastaavat luvut olivat 18 % ja 17 %. (Kuvio 35.)

Kuvio 35. Terveystarkastuksessa terveydenhoitajalla ja lääkäriä lukuvuoden aikana käyneiden lukion sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) sukupuolittain.

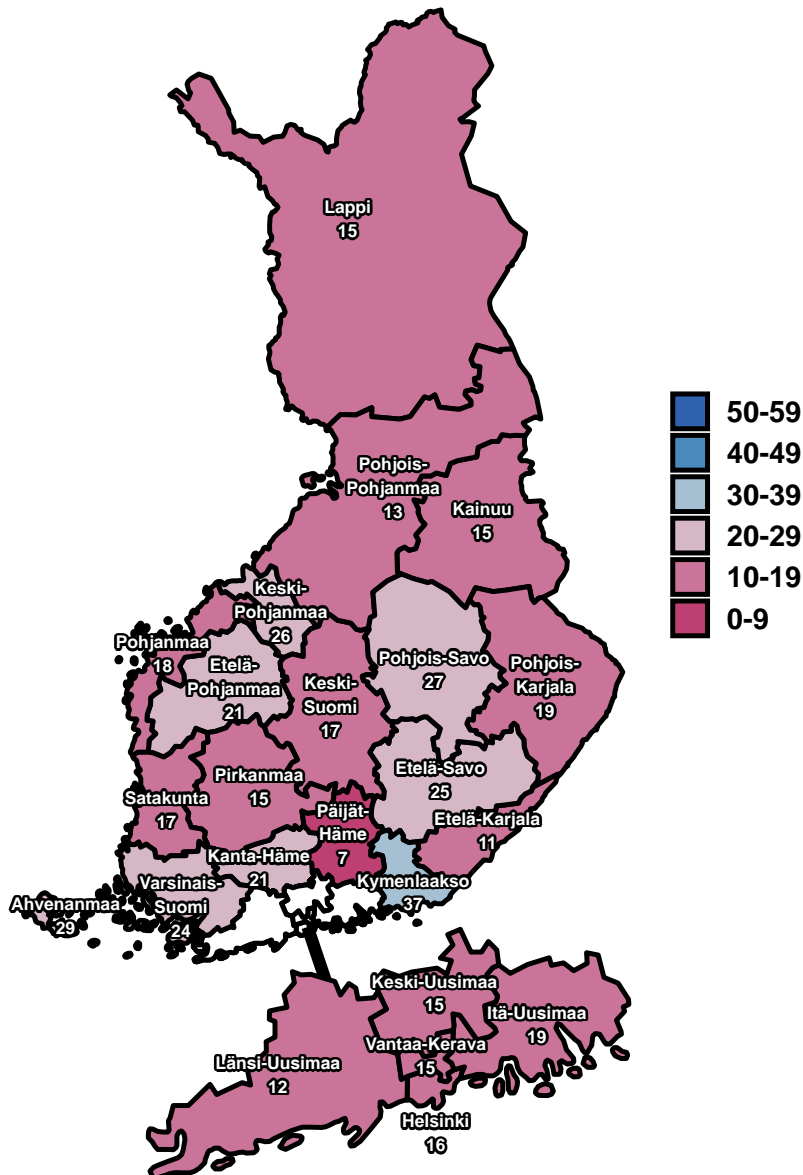
Seuraavaksi tarkastellaan toisen vuoden opiskelijoiden lääkärintarkastuksen toteutumista hyvinvointialueittain erikseen lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osalta. Toisen vuoden lääkärintarkastus oli toteutunut pääsääntöisesti paremmin lukiossa. Kooste hyvinvointialueiden tarkemmista tuloksista on liitteessä (Liite 1).

Koko maassa lukion toisen vuoden opiskelijoista 19 % oli käynyt lääkärintarkastuksessa. Lääkärintarkastuksen toteutuminen vaihteli suuresti alueittain. Toteutuneiden tarkastusten osuudet olivat moninkertaisia toisiinsa nähden. Suurin osuus lääkärintarkastuksessa käyneitä oli Kymenlaakson (54 %), Etelä-Savon (32 %) ja Keski-Pohjanmaan (28 %) hyvinvointialueilla. Heikoiten lääkärintarkastukset toteutuivat Pohjois-Karjalan (käyneiden osuus 8 %) ja Pirkanmaan (12 %) hyvinvointialueilla sekä Helsingissä (13 %). (Kuvio 36.)

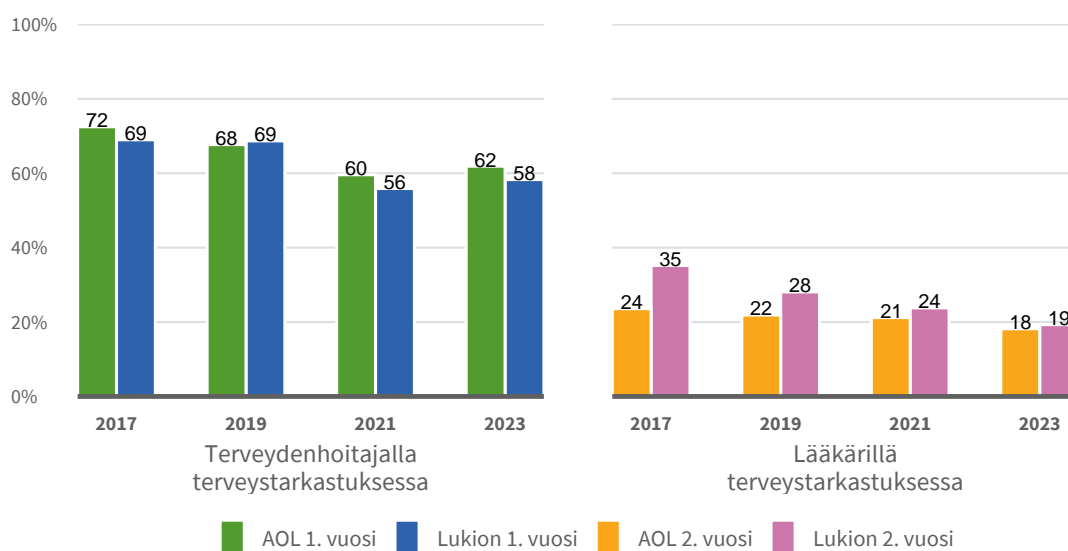
Kuvio 36. Lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden lukion 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Toisen vuoden opiskelijoiden lääkärintarkastukset toteutuivat vielä heikommin ammatillisissa oppilaitoksissa kuin lukioissa. Koko maassa ammatillisten oppilaitosten vastaajaryhmän opiskelijoista 18 % oli käynyt lääkärintarkastuksessa. Suurin osuus toteutuneita lääkärintarkastuksia oli Kymenlaaksossa (37 %), Ahvenanmaalla (29 %) ja Pohjois-Savossa (27 %). Pienimmät lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet olivat Päijät-Hämeessä, jossa vain 7 % ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista ilmoitti käyneensä lääkärintarkastuksessa toisena opiskeluvuonna sekä Etelä-Karjalan (11 %) ja Länsi-Uudenmaan (12 %) hyvinvointialueilla. (Kuvio 37.)

Kuvio 37. Lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden ammatillisen oppilaitoksen 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain.

Kun tarkastellaan ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden opiskelijoiden terveystarkastusten toteutumista vuosina 2017–2021 on trendi laskeva. Koronavuonna 2021 on nähtävissä selvä lasku terveystarkastuksessa käyneiden osuuksissa erityisesti lukion osalta. Terveystarkastuksessa käyneiden osuudet laskivat vuodesta 2017 vuoteen 2021 ammatillisessa oppilaitoksissa opiskelevilla 12 ja lukiossa 13 prosenttiyksikköä. Toisen vuoden lääkärin tarkastuksen toteutumisessa oli vuodesta 2017 vuoteen 2021 lukiolaisilla laskua 11 ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalta vain 3 prosenttiyksikköä. Tosin jo lähtötaso ammatillisten oppilaitosten lääkärintarkastusten toteutumisessa vuonna 2017 on ollut selvästi matalampi kuin lukiossa (24 % / 35 %). Nyt raportoitavissa tuloksissa terveydenhoitajan terveystarkastusten toteutuminen näyttää kääntyneen molemmissa nousuun. Lääkärintarkastusten toteutuminen on sen sijaan jatkanut heikkenemistään. Laskua vuodesta 2021 on edelleen lääkärin terveystarkastusten toteutumisessa lukiossa opiskelevilla 5 % ja ammatillisessa oppilaitoksessa 3 prosenttiyksikköä. (Kuvio 38.)

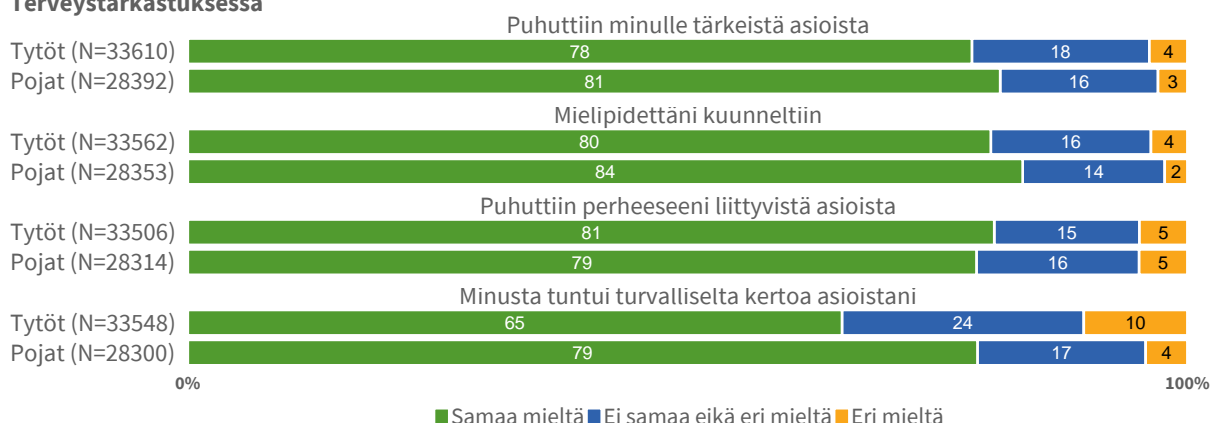
Kuvio 38. Terveydenhoitajalla ja lääkärillä terveystarkastuksessa käyneiden lukion sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) 2017, 2019, 2021 ja 2023.

Terveystarkastusten vuorovaikutus ja yksilöllisyys

Kouluterveyskyselyssä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoita pyydetään arvioimaan viimeisimmän terveystarkastuksen vuorovaikutusta ja yksilöllisyyttä neljän väittämän avulla. Tulokset raportoidaan lukion ja ammatillisen oppilaitoksen yhteisinä toisen asteen tuloksina sukupuolittain.

Väittämissä ”Puhuttiin minulle tärkeistä asioista”, ”Mielipidettäni kuunneltiin” ja ”Puhuttiin perheeseeni liittyvistä asioista” vastaukset olivat samankaltaisia ja suurin osa vastaajista (tytöistä 78–81 %, pojista 79–84 %) oli samaa mieltä näiden väittämien kanssa. Eri mieltä oli tytöistä 4–5 % ja pojista 2–5 % riippuen väittämästä. Eniten eroavuutta oli väittämän ”Minusta tuntui turvalliselta kertoa asioistani” kohdalla, jossa tytöistä vain 65 % ja pojista 79 % koki näin. Eri mieltä väittämästä oli tytöistä 10 % ja pojista 4 %. Kantaansa ei osannut muodostaa tytöistä 24 % ja pojista 17 %. (Kuvio 39.)

Terveystarkastuksessa

Kuvio 39. Toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kokemukset terveystarkastuksen vuorovaikutuksesta ja yksilöllisyydestä väittämäkohtaisina osuuksina (%) sukupuolittain.

Yhteenveto

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet ovat järjestäneet kaikki opiskeluhoitopalvelut. Palvelujen alueellinen yhdistäminen sekä osalla kuraattoreista ja psykologeista siirtyminen opetuspuolen organisaatioista sote-organisaatioihin on ollut suuri muutos. Työ palvelujen yhtenäistämiseksi sekä saatavuuden, saavutettavuuden että sisällön näkökulmista jatkuu vielä pitkään. Kaikkien opiskeluhoitopalvelujen yhden yhteisen järjestäjätahon on ajateltu turvaavan oppilaiden ja opiskelijoiden yhdenvertaisuutta sekä opiskeluhoitopalvelujen kokonaisuuden ja jatkumon vahvistumista alueilla.

THL:n opiskeluhoitopalvelujen verkostolle keväällä 2023 tehdyn kyselyn mukaan palvelujen arkea haastavat henkilöstöresurssien alimitoitus, rekrytointipulmat sekä lasten ja nuorten kasvavat tuen tarpeet. Lisäksi nousi esiin kokemus siitä, että erikoisairaanhoidosta ja muista sote-palveluista siirretään lisääntyvästi tehtäviä opiskeluhoitopalveluille, jolloin ehkäisevälle työlle jää entistä vähemmän aikaa. Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalvelujen rakenteiden, työnjaon ja hoitovastuiden epäselvytykset kuormittavat jo muutenkin ruuhkautunutta opiskeluhoitopalvelujen kokonaisuutta.

Kouluterveyskyselyn tulokset kertovat lukuvuoden 2022–2023 tilanteesta lasten ja nuorten hyvinvoinnin, kouluyhteisöjen ja opiskeluhoitopalvelujen käytön osalta. Tuloksista ei voi vielä tehdä päätelmiä palvelujen uuden järjestämistavan vaikutuksista niiden saatavuuteen tai käyttöön.

Tytöt käyttivät kaikissa vastaajaryhmissä opiskeluhoitopalveluja enemmän kuin pojat. Sukupuolten välinen ero oli pienimmillään 4. ja 5. luokalla. Vastajien iän kasvaessa palvelujen käyttö tyttöillä lisääntyi tai pysyi samana. Pojilla palvelujen käyttö väheni lukuun ottamatta psykologipalvelua, jonka käyttö pysyi tasaisena eri-ikäisissä vastaajaryhmissä.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa tyttöjen tuen tarpeet näyttävät suuremmilta kuin poikien (Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely). Vastaavasti ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden tuen tarpeet ovat suurempia kuin lukiolaisilla. Tytöt ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijat myös käyttävät opiskeluhoitopalveluja enemmän kuin muut eli palvelut kohdentuvat tarpeenmukaisesti. Ne pystyvät myös vastaamaan tarpeeseen, sillä ammatillisten oppilaitosten opiskelijat ja osin muidenkin vastaajaryhmien tytöt ilmoittivat saaneensa opiskeluhoitopalvelujen ammatillisilta apua hyvinvointiinsa enemmän kuin muut vastaajaryhmät.

Vaikka hyvinvoinnin haasteiden tiedetään lisääntyneen, ei asiointi opiskeluhoitopalveluissa ole lisääntynyt samassa suhteessa. Korona-aika heikensi etenkin terveydenhoitajan ja lääkärin palvelujen saatavuutta. Terveydenhoitajalla asiointi oli ammattiin opiskelevilla palautunut epidemiaa edeltäneelle tasolle, lukiolaisilla hivenen korjaantunut, mutta oli 8. ja 9. luokan oppilailta edelleen vähäisempää (32 %) kuin ennen epidemiaa vuonna 2019 (38 %). Tyttöjen käynnit kuraattorilla ja psykologilla ovat yleistyneet hieman vuodesta 2017 lähtien – poikien käynnit ovat pysyneet lähes ennallaan kaikissa vastaajaryhmissä. On todennäköistä, että opiskeluhoitopalvelut ovat jo maksimaalisesti käytössä, eivätkä ne yksin kykene vastaamaan kaikkeen lasten ja nuorten lisääntyvään tuen tarpeeseen.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksien toteutumisessa on kasvavia puutteita. Erityisesti lääkärintarkastukset toteutuivat heikosti. Esimerkiksi Päijät-Hämeessä vain 7 % ammatillisen oppilaitoksen toisen vuoden opiskelijoista ilmoitti käyneensä lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana. Hyvinvointialueiden väliset erot 5. luokan terveystarkastuksen toteutumisessa olivat suurimmillaan 38, lääkärintarkastuksessa 8. luokalla 52 ja lukion 2. vuoden lääkärintarkastuksessa 46 prosenttiyksikköä. Näin suuria eroja voivat selittää alueelliset erot henkilöstön saatavuudessa mutta myös erot siinä, miten ehkäisevää työtä priorisoidaan. Oppilaiden ja opiskelijoiden lakisääteiset oikeudet opiskeluhoitopalveluihin eivät toteudu kattavasti, ja he ovat eriarvoisessa asemassa sen mukaan missä päin Suomea asuvat.

Kokonaisuutena tulokset kertovat siitä, että oppilaat ja opiskelijat osaavat käyttää opiskeluhoitopalveluja. Poikien palvelujen käyttö on kuitenkin selvästi tyttöjä vähäisempää. Lääkärintarkastukset toteutuvat heikosti ja pojilla vielä heikommin kuin tyttöillä. On epävarmaa, tulevatko poikien terveyshuolet riittävästi esiin opiskeluhoitopalveluissa. Toteutuessaan terveystarkastukset tarjoaisivat pojille hyvän mahdollisuuden tuoda esiin tuen tarpeita ja huolia ilman erillistä palveluihin hakeutumista.

Lähteet

- Asevelvollisuuslaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071438#L3P14>
- Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Vaara S (2021) Palveluja maskin takaa. Neuvoloiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut koronakeväänä 2021. THL, Työpäperi 15/2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-681-7>
- Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Hastrup A, Vaara S, Jahnukainen J, Varonen P. (2020) ”Pahin syksy ikinä” Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronasyksynä 2020. THL, Työpäperi 37/2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-579-7>
- Hakulinen-Viitanen T, Hietanen-Peltola M, Hastrup A, Wallin M, Pelkonen M. (2012). Laaja terveystarkastus, ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. THL, Opas 22/2012. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-708-0>
- Hietanen-Peltola M, Ahvalo J, Jahnukainen J (2023) Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoituussuositukset 2023, THL, Ohjaus 9/2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-082-8>
- Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Ervasti E, Vaara S (2022). Terveystarkastusten toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa lukuvuonna 2020–2021 – Kouluterveyskyselyn tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 11/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-830-9>
- Hietanen-Peltola M, Vaara S, Hakulinen T, Hastrup A. (2020) Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronakeväänä 2020. Tuloksia kouluterveydenhuollon verkoston ja perhekeskusverkoston tiedonkeruista. THL, Työpäperi 26/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-521-6>
- Kouluterveyskysely. THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>
- Kouluterveyskysely/Toteuttaminen. THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-toteuttaminen>
- Kouluterveyskysely/Tulokset. THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>
- Kouluterveyskysely/Vastaajamäärä. THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/vastaajamaara>
- Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely. THL. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely>
- Mölläri K, Hauhio N, Hakulinen T, Hietanen-Peltola M (2023) Terveystarkastusten ja muiden käyntien toteumat äitiys- ja lastenneuvolassa vuonna 2021 sekä kouluterveydenhuollossa lukuvuonna 2021–2022 Lasten ja nuorten terveystarkastuksia tehtiin edelleen vähemmän kuin ennen koronaepidemian alkua, Tilastoraportti 04/2023, THL, 14.02.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023021326862>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287#L3P17>
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2009) Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä terveydenhuolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2942-5>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2021) Opiskeluterveydenhuollon opas 2021, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:14 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9695-3>
- Sotkanet. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=186>
- Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6.4.2011/338. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110338>

Taulukko 1. Käynnit perusopetuksen opiskeluhoitopalveluissa luokan/lukuvuoden aikana %-osuuksina vastaajista hyvinvointialueittain

Hyvinvointialue	Perusopetus 4. ja 5. lk.			Perusopetus 8. ja 9. lk.			
	Terveydenhoitajalla vähintään kaksi kertaa	Kuraattorilla	Psykologilla	Terveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa	Kuraattorilla	Psykologilla	Lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa
Ahvenanmaa	35,5	15,1	4,3	34,5	20,0	7,9	25,0
Etelä-Karjala	37,8	18,3	3,3	30,3	15,2	6,6	19,7
Etelä-Pohjanmaa	36,4	22,8	3,3	33,7	16,5	11,6	21,0
Etelä-Savo	38,7	19,6	2,9	32,9	17,9	8,8	21,3
Helsingin kaupunki	30,6	12,2	5,1	26,6	11,2	9,3	22,2
Itä-Uudenmaa	34,2	20,2	6,5	32,3	14,8	9,8	20,1
Kainuu	35,4	21,6	5,3	30,8	15,2	12,6	18,7
Kanta-Häme	33,2	16,1	4,0	33,0	14,6	9,3	19,9
Keski-Pohjanmaa	41,7	23,3	2,7	36,8	13,7	7,8	20,1
Keski-Suomi	37,3	14,5	4,3	31,4	14,5	10,9	21,1
Keski-Uudenmaa	30,9	17,1	4,4	31,6	12,9	9,0	19,5
Kymenlaakso	41,5	17,3	2,7	33,2	11,6	6,3	19,6
Lappi	50,1	17,9	4,2	37,2	15	11,0	23,0
Länsi-Uudenmaa	32,5	14,2	4,7	29,8	10,8	8,1	19,8
Pirkanmaa	36,7	15,2	6,2	30,8	12,9	11,3	18,6
Pohjanmaa	33,8	24,7	6,3	35,7	18,4	9,4	23,4
Pohjois-Karjala	36,4	17,8	3,7	29,7	13,6	11,3	18,3
Pohjois-Pohjanmaa	33,9	13,4	2,9	31,8	12,7	9,1	19,0
Pohjois-Savo	44,8	17,2	5,5	36,4	13,8	11,6	21,7
Päijät-Häme	32,5	15,8	3,7	30,0	14,0	8,6	15,8
Satakunta	47,0	18,3	3,3	35,9	15,1	9,2	21,7
Vantaa ja Kerava	30,2	11,7	3,6	28,5	11,4	8,3	22,4
Varsinais-Suomi	44,1	15,9	6,3	34,3	12,7	13,3	21,2
Koko maa	36,5	16,1	4,5	31,9	13,4	9,9	20,4

Viisi pienintä %-osuutta käynneittäin

Viisi suurinta %-osuutta käynneittäin

Taulukko 2. Käynnit toisen asteen opiskeluhoitopalveluissa lukuvuoden aikana %-osuuksina vastaajista hyvinvointialueittain

Hyvinvointialue	AOL ja lukio			
	Terveystarkastuksella muuten kuin terveystarkastuksessa	Kuraattorilla	Psykologilla	Lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa
Ahvenanmaa	33,2	11,2	13,3	23,2
Etelä-Karjala	24,5	12,2	7,7	14,5
Etelä-Pohjanmaa	30,0	10,9	9,7	17,5
Etelä-Savo	40,2	13,8	9,2	23,4
Helsingin kaupunki	25,4	8,4	12,2	15,2
Itä-Uudenmaa	21,5	9,1	8,2	16,8
Kainuu	34,8	7,8	14,7	22,8
Kanta-Häme	32,4	11,7	9,5	17,3
Keski-Pohjanmaa	40,2	9,7	10,3	19,8
Keski-Suomi	29,8	9,4	11,1	20,0
Keski-Uudenmaa	27,1	10,5	8,7	13,9
Kymenlaakso	30,7	10,7	5,3	14,3
Lappi	32,7	11,2	9,5	24
Länsi-Uudenmaa	26,9	7,2	8,7	14,6
Pirkanmaa	29,0	8,5	10,7	17,8
Pohjanmaa	31,9	14,4	7,0	21,0
Pohjois-Karjala	27,5	13,2	8,3	15,9
Pohjois-Pohjanmaa	25,6	9,5	9,0	16,4
Pohjois-Savo	32,4	10,9	10,5	21,2
Päijät-Häme	28,5	10,6	8,4	17,5
Satakunta	28,7	12,3	9,1	16,6
Vantaa ja Kerava	23,3	7,5	8,8	14,8
Varsinais-Suomi	28,5	9,3	12,0	17,5
Koko maa	28,6	9,8	9,8	17,3

Viisi pienintä %-osuutta käynneittäin

Viisi suurinta %-osuutta käynneittäin

Taulukko 3. Terveystarkastusten toteutuminen luokan/lukuvuoden aikana %-osuuksina vastaajista hyvinvointialueittain

Hyvinvointialue	5. lk.	8. lk.	AOL		Lukio	
	Terveystarkastajan tai lääkärintarkastus	Lääkärintarkastus	Terveystarkastajan tarkastus 1. vuosi	Lääkärintarkastus 2. vuosi	Terveystarkastajan tarkastus 1. vuosi	Lääkärintarkastus 2. vuosi
Ahvenanmaa	63,5	64,8	84,3	28,7	75,9	16,7
Etelä-Karjala	80,6	52,1	56,0	11,4	56,9	18,6
Etelä-Pohjanmaa	75,6	55,4	54,9	20,8	64,5	23,7
Etelä-Savo	79,0	70,4	78,7	24,8	81,6	31,9
Helsingin kaupunki	73,1	40,8	46,2	16,3	43,4	12,6
Itä-Uudenmaa	66,0	38,1	47,0	18,9	65,0	25,9
Kainuu	85,5	74,9	75,2	14,9	72,0	13,6
Kanta-Häme	73,9	64,1	62,1	21,2	41,2	19,9
Keski-Pohjanmaa	74,6	44,0	81,0	26,4	66,5	27,7
Keski-Suomi	80,6	65,0	68,8	17,4	57,5	18,5
Keski-Uudenmaa	67,5	23,4	59,0	15,5	76,1	16,0
Kymenlaakso	86,2	63,1	63,6	37,2	68,1	54,4
Lappi	82,4	71,0	68,5	15,2	52,3	18,4
Länsi-Uudenmaa	69,9	40,4	57,5	12,1	54,7	17,4
Pirkanmaa	77,9	56,7	55,2	15,4	63,8	12,1
Pohjanmaa	67,4	54,8	56,5	18,4	65,0	21,0
Pohjois-Karjala	83,6	60,5	62,1	19,3	44,9	8,1
Pohjois-Pohjanmaa	77,2	63,7	64,4	12,8	47,5	22,5
Pohjois-Savo	80,8	73,9	70,9	27,1	69,5	17,4
Päijät-Häme	69,8	59,8	54,6	6,9	37,8	16,3
Satakunta	83,7	63,3	62,1	16,7	70,2	24,7
Vantaa ja Kerava	47,8	51,3	56,7	15,3	79,0	24,3
Varsinais-Suomi	78,6	57,6	68,3	24,3	68,3	26,0
Koko maa	74,8	55,3	61,9	18,2	58,3	19,3

Viisi pienintä %-osuutta tarkastuksittain

Viisi suurinta %-osuutta tarkastuksittain